

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Typologie vybraných regenerací
postavy Doktora v seriálu Pán Času

Kateřina Tůmová

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jakub Korda, Ph.D.

Obor: Anglická filologie / Filmová věda

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Typologie vybraných regenerací postavy Doktora v seriálu Pán Času vypracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci dne

Podpis

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jakubu Kordovi, Ph.D. za cenné rady, které mi při psaní poskytl.

Obsah

ÚVOD	6
1. Vyhodnocení pramenů a literatury	7
2. Metodologie	11
2.1 Žánrová klasifikace.....	11
2.2 Formální klasifikace	11
2.3 Konstrukce fikční postavy	13
2.3.1 Znaký	14
2.3.2 Performance	16
2.4 Poznámka k psaní názvů a citací	17
3. Žánr	18
4. Fikční svět Pána Času	20
4.1 Pánové Času a fenomén regenerace	20
4.2 Jednotlivé regenerace	22
4.2.1 Věk.....	23
4.3 Společníci	24
5. Analýza postavy Doktora	28
5.1 Divácká očekávání.....	28
5.1.1 Očekávání vzhledem k žánru	29
5.2 Jméno.....	30
5.3 Jednání postavy Doktora	33
5.3.1 Změny postavy při procesu regenerace.....	33
5.3.2 Charakteristické vlastnosti na obecné rovině všech regenerací.....	36
5.3.3 Vliv Časové války a Válečného Doktora.....	39
5.3.4 Postava Doktora jako kontradikce hrdiny a padoucha.....	41
5.3.4 Postava doktora a její vztah ke zbraním	43

5.4 Vzhled.....	46
5.4.1 Tvář a tělo	46
5.4.2 Kostým.....	49
5.5 Objektivní korelát	52
5.5.1 TARDIS	52
5.5.2 Sonický šroubovák.....	55
5.6 Vztah společníků a dalších postav s postavou Doktora.....	57
5.7 Performance.....	62
ZÁVĚR.....	66
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	67
Obrazová příloha ke kapitole 5.4.....	67
Obrazová příloha ke kapitole 5.5.....	70
Obrazová příloha ke kapitole 5.7.....	71
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA.....	76
Prameny	76
Literatura	77

Úvod

Britský televizní seriál *Pán Času*¹ stanice BBC patří mezi jedny z nejdéle vysílaných sci-fi seriálů.² Poprvé byl uveden na televizní obrazovky v roce 1963 a byl vysílán až do roku 1989,³ kdy byl z důvodu snížené sledovanosti zrušen. V roce 1996 došlo k pokusu o obnovení seriálu natočením televizního filmu; vzhledem k neúspěšnosti filmu v zahraničí nedošlo ke vzniku nové série. Až v roce 2005 se seriálu ujmul Russell T. Davies, hlavní scénárista prvních pěti obnovených sérií, a přímo tím navázal na původní seriál. Tato obnovená verze *Pána Času* běží dodnes, čítající ke konci roku 2015 devět sérií a více než dvě desítky speciálních dílů, v čele s producentem a hlavním scénáristou Stevenem Moffatem.

Předmětem zájmu této práce je devět sérií obnoveného seriálu z roku 2005.⁴ Hlavním důvodem analýzy je netradiční přeobsazení herce protagonisty. Doposud bylo herců obsazených do role Doktora třináct; z toho je v obnovených sériích Doktorů pět, a právě na ně se má práce zaměřit.

Cílem je analyzovat konstrukci fikční postavy Doktora a jeho již zmíněných pět regenerací,⁵ se zaměřením na odlišnost ztvárnění jednotlivých inkarnací⁶ a poskytnout tak ucelený pohled na postavu a její vývoj v jejím fikčním světě napříč obnovenými sériemi. Původním záměrem mé práce bylo vybrat několik zástupců ze škály všech třinácti Doktorů, na kterých bych demonstrovala různorodost a pospolitost postavy napříč seriálem. Různé regenerace by byly vybrány na základě oblíbenosti u diváků, což bych podpořila výzkumem mezi českou komunitou fanoušků. Od tohoto záměru jsem upustila, neboť by bylo nutné odklonit se od narativní a charakterové analýzy, které jsou pro mou práci stěžejní, k analýze

¹ Doctor Who. Velká Británie, BBC One, 2005.

² V roce 2014 byl seriál označen Guinessovou knihou rekordů za nejdéle vysílaný sci-fi seriál vůbec, v té době čítající 813 odvysílaných epizod. (Longest Running Science Fiction Series. *Guinness World Records* [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupný z: <http://www.guinnessworldrecords.com/world-records/longest-running-science-fiction-tv-series>)

³ Série natočené před rokem 2005 budou nadále nazývat série klasické.

⁴ K obnoveným sériím vysílaným od roku 2005 do současnosti budu referovat čísla první až devátá série.

⁵ Fenomén regenerace blíže vysvětlím v kapitole 3.1 „*Pánové času a fenomén regenerace.*“

⁶ Pojmy „inkarnace“ a „regenerace“ používám jako synonyma.

divácké; práce by se tak stala nejednotnou z důvodu irelevance divácké analýzy pro analýzu dekonstrukce postavy. Analýza Doktorů pouze z obnovených sérií bude koherentnější, přechod mezi analýzou regenerací plynulejší a vývoj postavy nápadnější.

Nejdříve přiblížím metodologický postup konstrukce postavy spolu s naratologickými studii, ze kterých budu v analytické části vycházet. Následně vydělím žánr seriálu, jakožto podstatný prvek analýzy postavy vzhledem k žánrovým konvencím. Dále přiblížím důležité aspekty fikčního světa seriálu, které jsou relevantní pro pochopení analýzy dané postavy.

V analytické části se zaměřím na dekonstrukci postavy Doktora podle jednotlivých znaků, budu posuzovat aspekty, které postavě přisoudili scénáristé a také aspekty, které herci přinesli postavě sami. Analýza jednotlivých regenerací nebude rozdělena do kapitol tak, abych každého Doktora analyzovala jednotlivě; popisy dílčích znaků postavy se budou prolínat napříč regeneracemi. Součástí analýzy bude i interakce ostatních postav seriálu s postavou Doktora, zejména jeho společníků, se kterými si napříč sériemi vybudoval blízký vztah.

1. Vyhodnocení pramenů a literatury

Cílem kapitoly je představit prameny a sekundární literaturu, ze které čerpám metodologii pro mou analýzu. Zaměřila jsem se zvláště na literaturu věnující se konstrukci fikční postavy a ze které má analýza bude přednostně vycházet. Dále se opírám o literaturu, jež se věnuje narativní struktuře televizních pořadů a literatuře, podle níž vydělím seriál v rámci žánru. Mimo prameny se také zabývám publikacemi zabývajícími se seriálem Pán Času a postavou Doktora.

Pramenem mé bakalářské práce je devět sérií obnoveného seriálu Pán Času. Seriál čítá 130 plnohodnotných dílů včetně speciálních dílů vysílaných mimo jednotlivé série. Dále za prameny považuji mini epizody, prequely a rozhovory s tvůrci seriálu a s herci, jež jsou vydány pod oficiálními YouTube kanály BBC⁷ a

⁷ BBC. In: YouTube [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/BBC>

Doctor Who.⁸ Mezi ně patří dokumentární program televizní stanice BBC Three, *Doctor Who Confidential*, který ukazuje záběry ze zákulisí natáčení první až sedmé obnovené série, a program BBC One, *Doctor Who Extra*, poskytující náhled do zákulisí a rozhovory s tvůrci a představiteli osmé a deváté série. V obou dokumentárních pořadech se však objevuje velmi málo materiálu důležitého pro dekonstrukci postavy, o tento zdroj se tedy opírám pouze okrajově. Dále za prameny považuji rozhovory s tvůrci seriálu, které nespádají pod již zmíněné dokumentární pořady.

Při analýze fikční postavy se budu opírat zejména o teorii konstrukce postavy podle Richarda Dyera v jeho knize *Stars*.⁹ Dyerovou konstrukcí postavy se zabývá i Jeremy G. Butler v knize *Television: Critical Methods and Applications*,¹⁰ kde upravuje znaky konstrukce postavy s větším důrazem na televizní pořady, zatímco Dyer se zaměřuje zejména na film. Oba vydělují určitý systém znaků, podle nichž se postava ve filmu a v televizi konstruuje jako je informovanost diváka, jméno, vzhled a mluva postavy, vliv okolí na postavu a další.

Oba autoři se ve zmíněných publikacích hlouběji zabývají hereckým výkonem a prací herce, které vkládají do konstrukce postavy další důležité významy, jež zprostředkovávají zvláště její emoce.

Butler se dále zabývá narativní strukturou forem televizních pořadů, vyděluje jednotlivé formy a popisuje jejich typické narativní prvky, a to jak fikční postava do narativní struktury zapadá a jak se navzájem tyto prvky ovlivňují.

S postavou Doktora budu pracovat i v rámci diváckého očekávání vzhledem k žánru seriálu. Literatura zabývající se žánrem pracuje výhradně s žánrem u filmu, ale obecné definice jsou aplikovatelné i na seriálovou tvorbu. Z publikací zabývajících se vymezením žánru všeobecně čerpám z textů Ricka Altmana. Jeho

⁸ DOCTOR WHO. In: YouTube [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/doctorwho>

⁹ DYER, Richard. *Stars*. London: BFI Pub., 1979. ISBN 08-517-0085-3.

¹⁰ BUTLER, Jeremy G. *Television: critical methods and applications*. 4th ed. New York: Routledge, 2012, xviii, 491 p. Routledge communication series. ISBN 02-038-4524-2.

stěžejní dílo *Film/genre*,¹¹ v němž je pro mě klíčové jeho vysvětlení statickosti a mixování žánru a dále článek *A Semantic/syntactic approach to film genre*.¹² Ten se zabývá celistvostí žánru na základě propojení sémantických a syntaktických znaků.

V textu se odkazuji také na *Umění Filmu*,¹³ v němž je pro mě relevantní kapitola *Filmové žánry*, kde je na obecné rovině popsáno jak samotnému pojmu žánr ve filmu porozumět a jak ho analyzovat. V rámci žánrové analýzy pracuji i s publikací *Television studies: the key concepts*,¹⁴ v níž je podáno vysvětlení důležitých pojmů televizních studií, mezi něž řadí i popis konvencí jednotlivých žánrů.

Významnost seriálu *Pán Času* se odráží i v množství textů, které o něm byly napsány, stejně tak webových stránek sahajících od oficiálních zdrojů televize BBC po blogy fanoušků.

Mnoho publikací zabývajících se postavou Doktora reflektuje pouze klasické série pořadu.¹⁵ Z literatury reflektující obnovený seriál *Pán Času* zmíním *Doctor Who: How to Be a Time Lord: Official Guide*.¹⁶ Tato publikace obsahuje informace o rase *Pán Času*, o Doktorovi samotném a jeho společnicích, a přestože je to označené jako oficiální průvodce BBC, obsahuje pouze triviální informace, které známe ze samotného seriálu. Také je kniha napsána velmi dětinským způsobem z pohledu jedenácté inkarnace postavy Doktora a slouží spíše pro pobavení fanoušků než jako relevantní zdroj informací. Z tohoto důvodu s publikací

¹¹ ALTMAN, Rick. *Film/genre*. 1st pub. London: BFI, 1999. ISBN 978-0-85170-717-4.

¹² ALTMAN, Rick. "A Semantic/syntactic approach to Film Genre". *Cinema Journal* 23 (3). [University of Texas Press, Society for Cinema & Media Studies]: 6–18. 1984.

¹³ BORDWELL, David a Kristin THOMPSONOVÁ. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. str. 423. ISBN 978-80-7331-217-6.

¹⁴ CASEY, Bernadette. *Television studies: the key concepts*. 2nd ed. New York: Routledge, 2008. ISBN 0415371503.

¹⁵ Například TULLOCH, John a Manuel ALVARADO. *Doctor Who: The Unfolding Text*. St. Martin's Press, 1983. ISBN 0-333-34847-8.; HOWE, David J. a Stephen J. WALKER. *Doctor Who: The Television Companion: The Official BBC Guide to Every TV Story (Doctor Who)*. London: BBC Books, 1998. ISBN 978-0563405887.

¹⁶ DONAGHY, Craig. *Doctor Who: How to be a Time Lord - The Official Guide*. 1. UK: Penguin Books, Limited, 2015. ISBN 978-0723294368

nepracuji. Další publikace, jež se ukázala být nevhodná pro mou práci je kniha *Doctor Who: Who-ology*,¹⁷ která opět slouží spíše jako encyklopedie triviálních poznatků z průběhu padesáti let vysílání seriálu.

Relevantním materiálem pro mou práci je publikace *Impossible Words, Impossible Things: Cultural Perspectives on Doctor Who, Torchwood and The Sarah Jane Adventures*¹⁸ obsahuje deset esejí zabývajících se různými aspekty seriálu Pán Času a jeho spin-offy. Pracovat budu zvláště s článkem *The Regeneration Game: Doctor Who and The Changing Faces of Heroism*, který popisuje, jak postava Doktora ztělesňuje konvenční koncept hrdiny, jak se tento koncept mění a jak na postavu Doktora působí interakce s jeho společníky. Esej popisuje i regenerace Doktora z klasických sérií, budu však pracovat pouze s obecnými poznatky a s poznatky vzhledem k obnoveným sériím.

Mimo tištěné materiály pracuji i s již zmíněnými oficiálními stránkami pořadu pod záštitou BBC.¹⁹ Obsahují velmi stručného průvodce všemi epizodami, seznam postav a monster pro lepší orientaci v seriálu. Oficiální stránky seriálu také obsahují archiv novinových článků o seriálu včetně poznámek scénáristů o jednotlivých inkarnacích Doktora, zabývajících se však pouze klasickými sériemi, jež jsou pro mou práci irelevantní.²⁰

¹⁷ SCOTT, Cavan. *Doctor Who: Who-ology: The Official Miscellany*. BBC Books, 2013.

ISBN 978-1-84990-619-7

¹⁸ GARNER, Ross P., Melissa BEATTIE a Una MCCORMACK. *Impossible worlds, impossible things: cultural perspectives on Doctor Who, Torchwood and The Sarah Jane Adventures*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2010.

ISBN 14-438-1960-3.

¹⁹ BBC [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk>

²⁰ BBC [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/archive/changingwho/>

2. Metodologie

Cílem této kapitoly je představit základní metodologická východiska, z nichž bude má analýza vycházet. Rozdělila jsem je do několika podkapitol, nejdříve se zabývám prací s žánrovou analýzou, důležitou pro vydělení seriálu do určitého žánru, dále určím televizní formu seriálu podle narativní struktury a typickou formu příběhu. Poslední podkapitola obsahuje metodologii, kterou aplikuji na samotnou dekonstrukci postavy Doktora.

2.1 Žánrová klasifikace

V Kapitole 3. „*Žánr*“ vydělím seriál jako žánr science fiction. V tomto ohledu je pro mě klíčový metodologický přístup Ricka Altmana. Zabývá se chápáním obecných přístupů determinace žánru na základě propojení sémantických a syntaktických přístupů. Obecně definuje sémantické prvky tvořící žánr jako stavební bloky, mezi něž patří soubor společných rysů, postojů, postav, záběrů, lokací, scén, a dále syntaktické prvky, které chápe jako narativní strukturu, do níž se sémantické bloky uspořádávají.²¹ Zmíněné sémantické prvky jsou tedy primárními lingvistickými prvky, jež tvoří texty; syntaktické prvky popisuje jako sekundární textové významy, které jsou konstruovány pomocí syntaktických vazeb mezi primárními prvky.²² S žánrem seriálu budeme pracovat v rámci jeho konvencí vzhledem k fikční postavě. Altmanův přístup pomůže s těmito konvencemi pracovat.

2.2 Formální klasifikace

Základní rysy televizní formy²³ a typická postava pro danou formu, jak je popisuje Butler,²⁴ slouží k přiblížení postavy vzhledem k jejímu vývoji v průběhu

²¹ ALTMAN, cit. 12, str. 10.

²² Tamtéž, str. 16.

²³ Butler vyděluje čtyři různé druhy formy televizních pořadů z hlediska příběhové struktury. Patří mezi ně inscenace, minisérie, série a seriál. Jejich příběhová struktura se liší vzhledem k několika faktorům jako je uzavřenost jednotlivých dílů, řešení zápletek v rámci jednoho či více dílů, stálost centrálních postav, řetězení příčin a následků a vyvrcholení zápletky.

²⁴ DYER, cit. 9, str. 22-27.

televizního příběhu. Nebudu popisovat všechny znaky televizní formy, podrobněji se zaměřím pouze na ty, které slouží pro lepší pochopení konstrukce, jednání a vývoje postavy v rámci narativní struktury toho daného televizního formátu.

Pán Času se dá zařadit jako typická televizní série.²⁵ Epizody jsou vysílány jednou týdně, každá epizoda řeší zápletku, jež je na jejím konci vyřešena, tzn., že epizody jsou uzavřené, což je typické pro žánr science fiction v televizní formě.²⁶ Na pozadí vyprávění běží déletrvající enigmy, většinou představené v prvních dílech série a vyřešené ke konci série. Od těchto hlavních zápletek se některé díly distancují, zápletky je jakoby zapomenuta. Zápletky se mohou vracet a opakovat napříč sériemi, různé inkarnace Doktora řeší podobné problémy různými způsoby vzhledem k okolnostem a vývoji postavy.

Většina televizních sérií pracuje po celou dobu se stejnými protagonisty, zatímco se v průběhu vyprávění objevují další více či méně důležité postavy příběhu. V průběhu televizní série Pán Času se mění nejenom herec protagonisty, ale i jeho společníci, doprovázející ho na cestách, stávající se na určitou dobu stejně důležitými postavami pro děj jako je Doktor.

Pro televizní sérii je typická stálost centrálních postav, které jsou představeny v prvních momentech série, a v následujících dílech není potřeba je znovu uvádět. V tomto aspektu je Pán Času problematičtější; po procesu regenerace je potřeba částečně představit postavu Doktora znovu. Diváci jsou seznámeni se základním konceptem postavy, avšak každá nová tvář vnáší do nového života Doktora pro diváka neznámé a odlišné znaky od tváře předchozí.

Důležitou součástí každého dílu či celé série je motivace, katalyzátor událostí. Na začátku každé epizody je určitá rovnováha, která je brzy narušena. Zde je zdůrazněna důležitost jednoho centrálního protagonisty, neboť je to jeho motivace vrátit události zpět do rovnováhy a dojít k určitému cíli. Tato motivace hlavního protagonisty katalyzuje události celého příběhu a ustanovuje centrální enigmou vyprávění.

²⁵ Butler vyděluje termíny série a seriál, které česká terminologie nerozlišuje. Mimo kapitolu 2.2 tyto výrazy používám jako synonyma.

²⁶ CASEY, cit. 14, str. 244.

Protisíly v příběhu slouží k tomu, aby nebyly enigmy série brzo vyřešeny a nedošlo ke konci vyprávění. Ne všechno rozřešení otázek může být oddalováno, proto existují větší enigmy procházející skrze více epizod, a menší enigmy otevřené na začátku a uzavřené na konci jedné epizody.

Vyvrcholení každého dílu přichází na jeho konci, kdy dojde k zodpovězení mnoha otázek, ovšem nic není finální a mnoho otázek stále zůstává k zodpovězení pro následující díly. K rozřešení dochází až při úplném ukončení série, kdy jsou zodpovězeny všechny otázky tak, že není důvod pro pokračování seriálu.

2.3 Konstrukce fikční postavy

Při konstrukci fikční postavy budu v mé práci vycházet zejména z konceptu Richarda Dyera²⁷ a Jeremy G. Butlera,²⁸ jehož přístup k postavě se zabývá spíše televizní seriálovou tvorbou, relevantní pro tuto práci. Oba vydělují systém znaků, které postavu vytvářejí a formují. Představím jednotlivé znaky a důležité pojmy pro mou analýzu. Při analýze budu postupovat po těchto znacích jednotlivě, avšak jejich analýza nebude vždy jasně ohraničená a znaky se budou prolínat napříč kapitolami.

Oba autoři pracují při konstrukci postavy nejen se znaky vlastní postavě, ale také se vztahy postavy s jejím prostředím, žánrem a s jejími vztahy k ostatním postavám v jejím fikčním světě.

Dyer se zabývá více postavou ve filmu, Butler jeho koncept přepracoval vzhledem k postavě v televizní tvorbě. Postava je fikční bytost, která je nositelem příběhu a je důležitější než děj samotný.²⁹ Je jedinečná a osobitá, ne však natolik, aby se s ní divák nemohl ztotožnit; tento aspekt ovlivňuje naše vnímání těchto bytostí.³⁰ Butler chápe znaky postavy jako aspekty, které divákům komunikují jeho

²⁷ DYER, cit. 9.

²⁸ BUTLER, cit. 10.

²⁹ DYER, cit. 9, str. 100.

³⁰ Doktor tento aspekt porušuje. Pro ztotožnění diváků s postavou slouží jeho společníci. Doktor samotný je často ukazován jako téměř vševědoucí, až božská entita, které obyčejní smrtelníci z planety Země pouze vzhlížejí, a jen několik vyvolených má tu možnost dostat se k němu blíže.

osobnost.³¹ Konstrukce postavy je složená z pravidel, která určují, co pro nás postava má znamenat, jaké nese významy.

2.3.1 Znaky

Konstrukce fikční postavy pracuje podle určitých mechanismů, které vytváří znaky postavy, jež nám představují charakteristické rysy postavy. My tyto znaky interpretujeme vzhledem k několika subjektivním faktorům. Kódování znaků konstrukce postavy má určitá pravidla, jež určují významy, jaké nám postava signalizuje a jak jsou tyto významy vytvářeny. Toto kódování bereme jako samozřejmost, při dekonstrukci postavy je úkolem na jednotlivé znaky tohoto kódu poukázat. Problémem kódování jednotlivých znaků postavy je, že tyto kódy nejsou univerzální, jsou historické a kulturní, což znamená, že nejsou pevně ustanovené a časem se mění, stejně tak se mohou lišit v různých kulturách.³²

Znaky, které Butler a Dyer vydělují, jsou očekávání diváka, kdy jde o očekávání vzhledem ke znalosti příběhu či postavy, dále očekávání vzhledem k marketingu, kritice či k herci, což jsou aspekty pro jednotlivé diváky velmi subjektivní a jimiž se v práci zabývat nebudu, neboť jsou objektivně neuchopitelné, v plném rozsahu se jimi zabývat není možné a bylo by nutné odklonit se od analýzy fikční postavy k analýze divácké. V analýze z pohledu očekávání se budu zabývat tím, jak se tvůrci seriálu vypořádali s konceptem seriálu jako s obnovenou sérií, jak na klasické díly plynule navázali a také s očekáváním vzhledem k žánrovým konvencím na obecné rovině.³³

Jméno postavy nám danou postavu odlišuje od ostatních postav a zároveň nám napovídá i určité rysy postavy vzhledem ke kulturním stereotypům. Neobvyklost jména a vymykání se těmto stereotypům také nese významy pro interpretaci.

³¹ BUTLER, cit. 10, str. 35.

³² BUTLER, cit. 10, str. 35 – 36.

³³ BUTLER, cit. 10, str. 36.; DYER, cit. 9. str. 121.

Vzhled vydělují oba autoři do tří komponentů – tváře, těla a kostýmu. Význam tváře je nejméně snadný uchopit vzhledem k jeho výkladu na rozdílných kulturních rovinách. Také je to nejdůležitější ukazatel emocí. Tělesné atributy jsou lépe čitelné. Kostýmování rozlišuje dva druhy kódů. Kódování typické dané kultuře v určitou dobu a kódování typické pro televizi a daný žánr pořadu.³⁴

Objektivní korelát, jakožto prostředí, ve kterém se postava pohybuje a věci které jsou s ní úzce spojeny, je dalším ze znaků, jež nám díky vztahu postavy k těmto objektům symbolizuje mnoho charakterových vlastností.³⁵

Dyerovy znaky mluva postavy a mluva ostatních postav³⁶ spojuje Butler do jednoho společného znaku a pojmenovává jej dialogy.³⁷ Postavy samotné nám nejlépe komunikují významy právě skrze dialogy. U analyzované postavy je to to, co sama o sobě postava řekne a pak to, co o sobě vyradí. Další postavy fikčního světa nám v dialogu mohou prozradit mnohé o analyzované postavě. U analýzy tohoto znaku je problémová důvěryhodnost postav. Analýzu kódování v podobě dialogů nebudu vydělovat samostatně, mnoho výroků postav obsahuje informace, které se prolínají s ostatními zmíněnými znaky.

Mezi další znaky poukazující na osobnost či temperament postavy vyděluje Dyer gesta, jež dělí na formální, určována společenskými konvencemi, a neformální, tedy nedobrovolná.³⁸ Oba autoři vydělují akci, jako znak úzce spojený s gesty, což je to, co postava dělá, její konání poukazující k příběhu.³⁹ Tyto znaky se prolínají se znaky herecké performance.

Mizanscéna,⁴⁰ k čemuž patří osvětlení, rámování, kompozice a postavení herců je využívána pro vyjádření osobnosti a přenášení dalších významů stavu mysli postavy.⁴¹ Důležitým faktorem pro analýzu postavy je uvědomit si, že

³⁴ BUTLER, cit. 10, str. 36.; DYER, cit. 9, str. 122.

³⁵ BUTLER cit. 10, str. 38.; DYER, cit. 9, str. 124.

³⁶ DYER, cit. 9, str. 123.

³⁷ BUTLER, cit. 10, str. 39.

³⁸ DYER, cit. 9, str. 126.

³⁹ BUTLER, cit. 10, str. 39.; DYER, cit. 9, str. 128.

⁴⁰ Mizanscéna je výraz z francouzštiny a znamená „dát na scénu.“ Pojem zahrnuje vše, co je vidět v záběru, prostředí, osvětlení, postavy. (BORDWELL – THOMPSONOVÁ).

⁴¹ DYER, cit. 9, str. 131.

všechny ostatní znaky interpretujeme uvnitř mizanscény. Jaké významy mizanscény na postavu Doktora přenáší, nebudu hlouběji analyzovat, neboť vzhledem k ústřednímu tématu seriálu, cestování časem, je prostředí ve kterém se postava vyskytuje neustále rozdílné a přenáší významy vzhledem k příběhu každého dílu a ne k postavě samotné. Jediná kapitola, ve které se dotknu analýzy mizanscény je kapitola zabývající se jedním z objektivních korelátů 5.5.1 „TARDIS,“ jakožto jediné stálé prostředí, které má pro postavu doktora významový charakter.

2.3.2 Performance

Pro vytváření postavy je klíčová práce herce, jak jeho práci interpretujeme a jaké významy jeho herectví přepisuje fikční postavě. Dyer se znaky práce herce zabývá v kapitole *Signs of performance*,⁴² Butler tyto znaky blíže popisuje v kapitole *Building performances*.⁴³ Znaky performance se samozřejmě prolínají se znaky konstrukce fikční postavy a nelze je jednoznačně vydělit. Rozdíl mezi znaky fikční postavy a znaky herecké práce rozlišují tak, že znaky fikční postavy se zaměřují na to, jak materiál vypadá ještě před tím, než s ním herec začne pracovat a je pro analýzu je podstatné položit si otázku, jak herec s tímto materiálem pracuje, jak performanci vytváří. Znaky performance jsou často nejednoznačné, toto kódování performance čteme podle obecného vědění založeného na historických a kulturních stereotypch. Práce herce nejvíce poukazuje na předpokládaný emoční stav postavy; herec emoce postavy zprostředkovává pro diváka, který si je poté interpretuje. Mezi znaky herecké performance Butler vyděluje blíže práci s hlasem, s obličejem, gesta a práci s tělem.⁴⁴

Hlasový výkon, k němu patří hlasitost, výška hlasu, tón a rytmus. Hlasitost může značit moc postavy nebo děs, tichost může značit slabost nebo naopak kontrolu nad situací. Výška hlasu bývá odlišná podle pohlaví – vysoká nebo naopak hluboká. Tónem se myslí tónová kvalita zvuku; mimo výšky a hlasitosti je důležité určit významy tónu, jeho drsnost, nebo naopak jemnost. Rytmus dialogu, jak rychle

⁴² DYER, cit. 9., str. 151.

⁴³ BUTLER, cit. 10, str. 40.

⁴⁴ Tamtéž.

či plynule herec mluví, nese důležité významy vzhledem k sebevědomí postavy. Analýza herecké práce s tváří je výsledkem toho, jak se pracuje se vzhledem. Významy vytváří i nejmenší mimické pohyby. Ze všech hereckých projevů, tvář nejvíce poukazuje na emoce postavy. Gesta jsou nejasná, mění se v čase a jejich významy se liší mezi kulturami. Práce s tělem souvisí s gesty, jde o analýzu toho, jak herec pracuje s postavením těla, jaké pohybové vlastnosti postavě přiděluje.⁴⁵

2.4 Poznámka k psaní názvů a citací

Poslední dvě série seriálu, osmá a devátá, nebyly dosud vysílány v českém znění, proto pracuji s celým seriálem v originálním znění bez titulků a citace z něj jsou výsledkem vlastního překladu. Názvy jednotlivých dílů v textu uvádím v překladu České televize,⁴⁶ s názvy dílů dosud nevysílaných v českém znění pracuji s vlastním překladem. Citace ze sekundární literatury psané v anglickém jazyce jsou vlastního překladu. Ženská jména nepřechyluji.

⁴⁵ BUTLER, cit. 10, str. 40.

⁴⁶ *Česká televize* [online]. [Praha]: © Česká televize 1996–2016. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/>

3. Žánr

„Slovo žánr je převzato z francouzštiny a znamená prostě ‚druh‘ nebo ‚typ.‘“⁴⁷ V této kapitole popíši do jakého žánru je seriál klasifikován, jak se v něm prvky daného žánru projevují. Pro analýzu fikční postavy je žánrová klasifikace důležitá z hlediska určitých očekávání diváka před samotným sledováním pořadu. Jednotlivé žánry obsahují postavy založené na stereotypech toho daného žánru. Žánrová klasifikace seriálu bude klíčová pro kapitolu 4.1.1 „Očekávání vzhledem k žánru,“ kde budu analyzovat, jak do těchto žánrových stereotypů zapadá postava Doktora. Nutné je podotknout, že pro mou práci není důležité postihnout vyčerpávající definici a analýzu žánru seriálu Pán Času, protože by to bylo odklonění od tématu, a zmíním pouze informace relevantní pro téma konstrukce fikční postavy.

Seriál Pán Času je nejčastěji klasifikován jako science fiction a rámcově neustále se sci-fi prvky pracuje. To, co je označováno za sci-fi je však velmi rozdílné a povážlivě hybridní,⁴⁸ mnoho epizod se překrývá s jinými druhy žánrů. Žánr science fiction má relativně stabilizované sémantické prvky, avšak si vypůjčuje syntaktické vazby z jiných žánrů.⁴⁹ Většina epizod pracuje i s detektivními prvky, s komedií, hororem, romantikou, objevuje se i epizoda westernová. Žánr science fiction má několik zavedených konvencí a charakteristických prvků, které nám mohou podložit vydělení seriálu do rámce tohoto žánru. Science fiction pracuje s technologickým pokrokem, s cestováním časem a do jiných světových dimenzí, dále je spojený s mimozemskými civilizacemi a často s dystopickými až apokalyptickými vizemi spojenými s invazí mimozemských civilizací.⁵⁰

Výhodou žánru science fiction je jeho schopnost uniknout konvencím reálného světa, kdy mají tvůrci možnost s žánrem experimentovat, texty science fiction se často vyhýbají zažitým konvencím, stírají hranice mezi žánry a nedodržují

⁴⁷ BORDWELL, THOMPSONOVÁ, cit. 14, str. 423.

⁴⁸ URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Sci-fi [science-fiction]: vědecko-fantastický film od Mélièse k Tarkovskému*. Praha: Čs. filmový ústav, 1974.

⁴⁹ ALTMAN, cit. 12, str. 17.

⁵⁰ BORDWELL, THOMPSONOVÁ, cit 14., str. 246.

typické kódování narativní struktury příběhu. S formální strukturou seriálu často experimentují a příběhová linie bývá velmi komplikovaná.

4. Fikční svět Pána Času

Pro pochopení konstrukce postavy Doktora a pro komplexnější pohled na jeho postavu je důležité přiblížit fikční svět seriálu. Představím rasu jeho postavy a vysvětlím proces regenerace. Dále představím jednotlivé inkarnace postavy Doktora a jejich představitele na obecné rovině, kde bude součástí i vysvětlení číslování těchto inkarnací. Další podkapitola bude pouze výčtem momentů, kdy postava Doktora prozradila svůj věk, což je důležité pro uchopení představy postavy jako nesmrtelného mimozemšťana. Poslední podkapitola se zabývá stručným představením vedlejších postav, s nimiž postava Doktora ve fikčním světě seriálu přišla do kontaktu a jejichž vzájemné vztahy a dialogy budou relevantním zdrojem pro analýzu postavy. Fikční svět Pána Času je velmi rozsáhlý a tato kapitola se bude zabývat pouze informacemi důležitými pro tuto práci. Ve fikčním světě seriálu je stále mnoho mezer, které nám znemožňují rozsáhlejšího pochopení daného světa a kultury rasy Pánů času, objevuje se mnoho diváckých spekulací, některé informace jsou obsaženy v klasických sériích, či v jiných médiích, jako jsou knihy nebo audio příběhy. Budu však vycházet z toho, co je známé a bylo zmíněno v obnoveném seriálu, který je primárním pramenem této práce.

4.1 Pánové Času a fenomén regenerace

Pánové Času jsou starověká mimozemská civilizace z planety Gallifrey. Jsou nejstarší a nejmocnější rasou ve vesmíru. Ne však každý obyvatel planety Gallifrey je rasy Pánů Času, ti se stali tím, čím jsou díky tomu, že byli po mnohá léta vystaveni vlivu časového víru.⁵¹ Gallifrejské děti jsou v osmi letech vzaty do Akademie Pánů Času. Součástí je slavnostní zasvěcení nováčků, kdy se tyto děti podívají do Nezměrného rozkolu, což je trhlina v realitě kterou jde vidět celý vír – některé inspiruje, jiní zešílí a další utečou.⁵²

⁵¹ V seriálu je časový vír místo „mimo“ čas, místo které nemá umístění ve vesmíru a není nikde, je to trhlina mezi časem a prostorem skrz kterou je možné časem cestovat. Tvůrci seriálu ho znázorňují jako tunel, často když zobrazují průlet TARDIS při cestování časem.

⁵² Doctor Who. 4. řada, 12. díl. *The Sound of Drums*. Velká Británie, BBC One. 2005. 23. 6. 2007.

Pánové času mohou žít věčně – pokud se vyhnou problémům. Každý Pán Času může mít celkem třináct tváří, což znamená dvanáct regenerací. K regeneraci může dojít ale pouze tehdy, umírají-li pomalu a mají na regeneraci čas. Regenerace spočívá v regenerování těla, ve změně vzhledu, ale také povahy, v některých případech dochází i ke změně pohlaví. Nejen, že mají schopnost regenerace, je také potlačen i proces stárnutí, kdy jedna inkarnace může žít i několik set let bez značně viditelné změny. Tělo Pána času stárne, až když má využitých všech dvanáct regenerací; poté může zemřít na následky zranění anebo stářím.⁵³

Pro cestování časem a prostorem používají Pánové Času vesmírné lodě zvané TARDIS.⁵⁴ Součástí těchto lodí je tzv. chameleoní okruh, který v momentě, kdy loď docestuje na nějaké místo, vypočítá, za jaký objekt by se venkovní vzhled lodě měl přeměnit, aby zapadl do okolního prostředí.⁵⁵ TARDIS jsou také známy tím, že jsou díky technologii Pánů Času větší zevnitř. Její řídicí konzole je konstruovaná tak, aby ji řídilo šest pilotů. TARDIS však není obyčejná vesmírná loď, je to živá bytost, má mysl, ale nedokáže komunikovat. TARDIS rostou, většina z nich je ženského pohlaví⁵⁶ a stejně tak mohou zemřít.⁵⁷

Celá planeta Gallifrey spolu se všemi Pány Času byla zničena ve Velké Časové válce, která se v chronologii seriálu udála mezi klasickou a obnovenou sérií. Ve speciálním díle *Den Doktora*⁵⁸ jsou události minulosti změněny, planeta je zachráněna a přesunuta do vzdálené části vesmíru.

⁵³ V epizodě *Čas Doktora*, při Doktorově poslední jedenácté regeneraci, je před tím, než mu byl přidán nový cyklus regenerací Doktor zobrazen jako tři set letý a až tehdy dochází k úmrtí stářím. (Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.)

⁵⁴ TARDIS je akronym pro „Time and Relative Dimension in Space,“ v českém překladu „Časová a prostorová dimenze ve vesmíru.“

⁵⁵ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

⁵⁶ V díle Doktorova žena mysl TARDIS v těle Idris podotkne: „Všechny moje sestry jsou mrtvé.“ (Doctor Who. 6. řada, 4. díl, *The Doctor's Wife*. Velká Británie, BBC One, 2005. 14. 5. 2011.)

⁵⁷ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

⁵⁸ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

4.2 Jednotlivé regenerace

Doktor je tedy téměř nesmrtelný mimozemšťan rasy Pána Času z planety Gallifrey. Pro analýzu postavy je důležité představit jednotlivé regenerace a jejich představitele. V obnovených sériích se objevují čtyři regenerace Doktora, a dále Válečný Doktor, který ačkoli se objevuje pouze ve dvou epizodách a jedné mini epizodě, je důležitou součástí Doktorových regenerací v obnovených sériích.

Do první série Pána Času byl do role Doktora obsazen Christopher Eccleston. V Druhé až čtvrté sérii se objevil v roli Doktora herec David Tennant. V páté až sedmé sérii je to Matt Smith, a v osmé a deváté potom Peter Capaldi. Válečného Doktora ztvárnil John Hurt.

S regeneracemi postavy Doktora je číslování obtížnější. Klasické série končí osmým Doktorem. V obnovených sériích pak v mini epizodě *Noc Doktora*⁵⁹ vidíme umělou regeneraci osmého Doktora v době Časové války, kdy se regeneruje do Válečného Doktora. Válečný Doktor je tak v podstatě devátá regenerace. Desátý Doktor na konci čtvrté série při zranění regeneraci přerušil, aby nedošlo k celkové změně těla, a soustředil regenerační energii skrz jeho vlastní useknutou ruku a zůstala mu stejná tvář; jako regenerace se to však počítá. Tímto je jedenáctý Doktor Doktorova třináctá podoba. Pro tvůrce obnovených sérií by to však znamenalo konec seriálu. Proto pravidlu regenerace udělili výjimku, a jedenáctý Doktor v díle Čas Doktora⁶⁰ získal další cyklus regenerace od Nejvyšší rady Pánů Času, což využil při regeneraci na dvanáctého Doktora – tedy prvního Doktora nového cyklu.

Válečný Doktor je sice regenerace Doktora, ke které došlo po osmém Doktorovi, který patří ještě do klasických sérií, a před devátým Doktorem z obnovených sérií, jeho postava byla však ztvárněna až v obnovených sériích a poprvé se objevil v epizodě *Doktorovo jméno*,⁶¹ dále v mini epizodě *Doktorova noc*,⁶² která přechází speciálnímu dílu k 50. výročí seriálu, *Den Doktora*,⁶³ v němž

⁵⁹ Doctor Who. Mini epizoda: *Night of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 14. 11. 2013.

⁶⁰ Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

⁶¹ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

⁶² Doctor Who. Mini epizoda: *Night of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 14. 11. 2013.

⁶³ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

hraje ústřední roli. Z tohoto důvodu řadím Válečného Doktora mezi Doktory z obnovené série. Není však možné rozsáhle analyzovat postavu Válečného Doktora z důvodu malého množství materiálu, ve kterém se nachází, a budu se zabývat zvláště tím, jak Válečný Doktor ovlivnil ostatní Doktorovy inkarnace.

4.2.1 Věk

V žádné z publikací, ze kterých vycházím, se nevyskytuje věk postavy jako jeden ze znaků konstrukce fikční postavy. Zajisté věk patří mezi znaky vzhledu, zvláště tváře, a v kapitole 5.4 „Vzhled“ se budu zabývat vztahem mezi věkem postavy a věkem jednotlivých představitelů postavy. U postavy Doktora je tato skutečnost velmi matoucí, vzhledem k tomu, že je to téměř nesmrtelný mimozemšťan. Proto pouze uvedu jednotlivé díly, v nichž postava Doktora svůj věk zmiňuje, aby bylo možné si následně v analýze při zmínce jednotlivých inkarnací představit, v jakém věkovém rozmezí se postava nachází.

V obnovené sérii devátý Doktor poprvé prozradí svůj věk v díle *Vetřelci v Londýně*,⁶⁴ kde tvrdí, že je 900 let starý. Desátý Doktor v *Plavbě ztracených*⁶⁵ řekl, že je mu 903, a jeho inkarnace končila v díle *Konec času*⁶⁶ na věku 906 let. Jedenáctý Doktor se pohybuje v rozmezí 907 let, od páté série a dílu *Z masa a kamene*,⁶⁷ až do 1200 let, v sedmé sezoně a třetím díle, *Město jménem Milost*.⁶⁸ Následně na konci sedmé série, v díle *Čas Doktora*,⁶⁹ žil na planetě Trenzalore 300 let, takže v době regenerace do dvanáctého Doktora mu muselo být kolem 1500.

Dvanáctý Doktor, v díle *Hluboký dech*,⁷⁰ tvrdí, že má 2000 let. Ve zpovědním kotouči strávil údajně 4.5 miliard let,⁷¹ na planetě Dellirum u

⁶⁴ Doctor Who. 1. řada, 4. díl, *Aliens of London*. Velká Británie, BBC One, 2005. 16. 4. 2005.

⁶⁵ Doctor Who. Christmas special: *Voyage of the Damned*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2007.

⁶⁶ Doctor Who. 4. řada, 13. díl, *The End of Time, part 2*. Velká Británie, BBC One, 2005. 1. 1. 2010.

⁶⁷ Doctor Who. 5. řada, 5. díl, *Flesh and Stone*. Velká Británie, BBC One, 2005. 1. 5. 2010.

⁶⁸ Doctor Who. 7. řada, 3. díl, *A Town Called Mercy*. Velká Británie, BBC One, 2005. 15. 9. 2012.

⁶⁹ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

⁷⁰ Doctor Who. 8. řada, 1. díl, *Deep Breath*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 8. 2014.

⁷¹ Doctor Who. 9. řada, 12. díl. *Heaven Sent*. Velká Británie, BBC One, 2005. 28. 11. 2015.

Zpívajících věží s River Song strávil 24 let.⁷² V seriálu nebylo dosud řečeno, zda se doba strávená ve zpovědním kotouči počítá do věku postavy. Válečný Doktor je údajně o 400 let mladší než jedenáctý, je tedy zhruba 800 let starý.⁷³

4.3 Společníci

V analýze postavy Doktora mnohokrát odkazují na dialogy mezi postavou Doktora a jeho společníky. Pro pochopení těchto dialogů a následné analýzy interakce mezi postavami v seriálu a jejich vlivu na postavu Doktora v kapitole 5.6 „*Vztah společníků a dalších postav na postavu Doktora*“ jednotlivé vedlejší postavy představím. U každé postavy přiblížím pouze jejich seznámení s Doktorem, rozloučení, a události související s analýzou. Kapitola neslouží pro vyčerpávající popis příběhu jednotlivých postav z důvodu irelevance pro téma práce.

Rose Tyler

Postava Rose je devatenáctiletá prodavačka z Londýna, jež vede stereotypní život a bydlí se svou matkou. Cestuje s devátým Doktorem od prvního dílu první série *Rose*,⁷⁴ kdy kvůli Doktorovi opustí svého partnera, Mickey Smitha, a zůstane s Doktorem i během jeho desáté regenerace až do konce druhé série, kdy zůstane ve válce se Kyberlidmi a Daleky⁷⁵ uvězněná na planetě Zemi v jiné dimenzi. Následně ji můžeme vidět ve třech finálních epizodách čtvrté série a ve speciálním díle *Den Doktora*.⁷⁶

⁷² Doctor Who. Christmas special: *The Husbands of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2015.

⁷³ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

⁷⁴ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

⁷⁵ Rasy Kyberlidů a Daleků jsou jedny z největších nepřátel postavy Doktora.

⁷⁶ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

Martha Jones

Martha je lékařkou v nemocnici v Londýně a desátého Doktora potká v prvním díle třetí série v epizodě *Smith a Jones*,⁷⁷ kdy nemocnice ve které pracuje je teleportována na Měsíc. Poté, co Doktorovi v daném díle pomůže, nabídne jí jeden výlet TARDIS, později ji však pozve na cestování s ním na plný úvazek. Martha k Doktorovi vyvine silné romantické emoce, ale poté, co si uvědomí, že Doktor její emoce neopětuje, se rozhodne cestování s ním ukončit v posledním díle třetí série, *Poslední z Pánů času*.⁷⁸ Následně se objeví ve třech epizodách čtvrté série po boku další Doktorovy společnice, Donny.

Donna Noble

Donna se poprvé představí ve speciálním díle navazující na druhou sérii, *Nevěsta na útěku*,⁷⁹ kdy se náhle objeví v Doktorově TARDIS ve svatebních šatech. Dovídáme se, že pracuje jako brigádnice v kanceláři a její život je nudný a stereotypní. Přestože Londýn se v seriálu stal oblíbeným místem pro invaze mimozemských civilizací, Donna tyto události vždy zaspí nebo zmešká. Donna se ve čtvrté sérii stane Doktorovým plnohodnotným společníkem od epizody *Komplikové*,⁸⁰ kdy se s Doktorem potkají poté, co oba vyšetřují stejnou záhadu. Její poslední epizody jsou *Ukradená země*⁸¹ a *Konec cesty*,⁸² kdy se dotkne Doktorovy useknuté ruky,⁸³ kterou si v TARDIS uchovává konzervovanou ve skleněné nádobě Regenerační energie z této ruky projde do Donny a jí se do hlavy vstřípí všechno Doktorovo vědění a stane se tak Doktor-Donna, napůl člověk, napůl Pán času. Pro lidský mozek je však taková tíha vědomostí příliš, a aby ji Doktor zachránil, musí jí

⁷⁷ Doctor Who. 3. řada, 1. díl, *Smith and Jones*. Velká Británie, BBC One, 2005. 31. 3. 2007.

⁷⁸ Doctor Who. 3. řada, 13. díl, *Last of the Time Lords*. Velká Británie, BBC One, 2005. 30. 6. 2007.

⁷⁹ Doctor Who. Christmas special: *The Runaway Bride*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2006.

⁸⁰ Doctor Who. 4. řada, 1. díl, *Partners in Crime*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 4. 2008.

⁸¹ Doctor Who. 4. řada, 12. díl, *Stolen Earth*. Velká Británie, BBC One, 2005. 28. 6. 2008.

⁸² Doctor Who. 4. řada, 13. díl, *Journey's End*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 7. 2008.

⁸³ Ve speciálním díle *Vánoční invaze*, který navazuje na finále první sezony těsně poté, co se devátý Doktor regeneroval do desátého, Doktorovi mimozemšťané jmenující se Sycorax useknou ruku. Vzhledem k jeho stále probíhající regeneraci mu narostla ruka nová; tu useknutou si však nechal kvůli faktu, že stále obsahovala regenerační energii.

(Doctor Who. Christmas special: *The Christmas Invasion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2005.)

vymazat všechny vzpomínky na jejich společné cesty a na něj samotného. Poté vidíme Donnu zpátky u ní doma, kdy se vrátila ke svému původnímu životu.

Amy Pond

Tvář Amelie Pond je první tvář, kterou tvář jedenáctého Doktora viděla. Epizoda *Jedenáctá hodina*⁸⁴ je prvním dílem páté série. Doktor těsně po své regeneraci skončí se svou TARDIS na zahradě domu Amy Pond, v té době ještě sedmileté holčičky. Ta si přála, aby jí Santa Klaus poslal někoho, kdo by jí pomohl s prasklinou v její zdi, které se bála, a Doktora považovala za seslanou pomoc. Zatímco se seznamují, Doktorova TARDIS se snaží stabilizovat, neboť prochází rekonstrukcí; on tomu procesu chce pomoci tím, že skočí o pět minut do budoucnosti. Řekne Amelii, aby počkala, a s TARDIS zmizí. Jeho odhadnutí doby při cestování časem selže, a místo pěti minut se na zahradu Amy Pond přemístí až dvanáct let do budoucnosti, kdy potká již devatenáctiletou Amy. Další skok do budoucnosti se mu opět nepovede a Amy se stane plnohodnotným cestovatelem až v jejích 21 letech, kdy uteče v TARDIS večer před její svatbou s Rory Williamsem.

V posledním díle páté série Amy a Rory uzavřou manželství a do pátého dílu sedmé série, *Andělé dobývají Manhattan*,⁸⁵ cestují s Doktorem oba společně. V jejich posledním díle je Plačící anděl⁸⁶ pošle do minulosti a tím jejich cestování s Doktorem končí.

Clara Oswald

Clara, dívka, která byla narozena, aby vždy chránila Doktora. V díle *Jméno Doktora*⁸⁷ vstoupila do Doktorovy časové linie v TARDIS a byla rozprsknuta skrz jeho časovou linii a objevuje se mu ve všech životech jeho inkarnací. Její postava se

⁸⁴ Doctor Who. 5. řada, 1. díl, *The Eleventh Hour*. Velká Británie, BBC One, 2005. 3. 4. 2010.

⁸⁵ Doctor Who. 7. řada, 5. díl, *The Angels Take Manhattan*. Velká Británie, BBC One, 2005. 29. 9. 2012.

⁸⁶ Bytost, jejíž dotek pošle postavu do minulosti.

⁸⁷ Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One. 2005. 18. 5. 2013.

tak v seriálu objevila v několika životech a byli jsme svědky několika jejích úmrtí. Její postava se stává společníkem jedenáctého Doktora v šestém díle sedmé série, *Zvony svatého Jana*,⁸⁸ a cestuje s ním, a následně s jeho dvanáctou inkarnací, až do konce deváté série.

River Song

River Song, nebo také Melody Pond, je dcera Amy a Roryho, je napůl Pán Času, napůl člověk protože byla počata v TARDIS při průletu časovým vírem. Toho využil mnišský řád Ticho a River byla unesena jako dítě a byla z ní vychovaná zbraň, která měla být použita proti Doktorovi. Do Doktora se však zamilovala, jako klišé romantických příběhů, kdy člověka nejvíce přitahuje zakázané ovoce, „*Do koho jiného jsem se měla zamilovat?*“⁸⁹ a později se stala jeho ženou. Nejproblematictější aspektem jejich vztahu je to, že jsou oba cestovatelé časem a potkávají se v nesprávném pořadí. Poprvé potkal River desátý Doktor v díle *Ticho v knihovně*,⁹⁰ na jehož konci je svědkem její smrti. Její časová linie se nejvíce prolíná s linií jedenáctého Doktora. V posledním díle, ve kterém se objevila, *Manželé River Song*,⁹¹ potkává dvanáctou inkarnaci Doktora. River se v průběhu seriálu nikdy nestala plnohodnotným společníkem Doktora, celkem se objevuje pouze v patnácti epizodách.

⁸⁸ Doctor Who. 7. řada, 6. díl, *The Bells of Saint John*. Velká Británie, BBC One, 2005. 30. 3. 2013.

⁸⁹ Doctor Who. 6. řada, 8. díl, *Let's Kill Hitler*. Velká Británie, BBC One, 2005. 27. 8. 2011.

⁹⁰ Doctor Who. 4. řada, 8. díl, *Silence in the Library*. Velká Británie, BBC One, 2005. 31. 5. 2008.

⁹¹ Doctor Who. Christmas special: *Husbands of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2015.

5. Analýza postavy Doktora

Následující kapitoly obsahují samotnou analýzu postavy Doktora založenou na primárním zdroji mé práce a to devíti sériích obnoveného seriálu Pán Času. Budu postupovat po jednotlivých znacích konstrukce postavy představených v kapitole 2.3 „*Konstrukce fikční postavy*.“ V kapitole 4.2 „*Doktor*“ nastíním postavu Doktora a důležité události ovlivňující jeho postavu, relevantní pro pochopení analýzy následujících znaků. Součástí bude také popis jednání postavy Doktora, založený na znacích jako jsou dialog a akce. Během celé analýzy nebudu postupovat chronologicky, vzhledem k cestování časem v seriálu jsou některé události narativně komplexnější, a proto není možné, aby popsaná časová linie jednotlivých znaků byla jednoznačná. Mezi znaky patří i analýza vlivu ostatních postav seriálu na postavu Doktora, což bude předmětem kapitoly 5.6 „*Vztah společníků a dalších postav a postavou Doktora*.“ Celistvě můžeme analyzovat pouze regenerace devátého, desátého, jedenáctého a válečného Doktora. Příběhová linie s dvanáctým Doktorem není uzavřená, vykreslení jeho postavy tak není úplné, ale dvě série, ve kterých se postava vyskytuje, jsou dostatečným materiálem pro mou analýzu.

5.1 Divácká očekávání

Prvním aspektem, na který se Dyer⁹² a Butler⁹³ při konstrukci postavy zaměřují, je důležitost informovanosti diváka ještě před samým sledováním pořadu.

U série Pána Času je informovanost diváků velmi těžko předvídatelná vzhledem k dlouhodobému vysílání pořadu. Autoři obnovené série však pracují s tím, že divák nemá předchozí znalosti z klasických sérií Pána Času. Od prvních dílů pracují s Doktorem jako s neznámou entitou, jejíž identitu se diváci dovídají postupně. V případě, že by divák byl již dříve seznámen s klasickými díly a postavou Doktora, nijak to tuto předchozí informovanost nenarušuje. Spíše naopak, obnovená série dokresluje příběh Doktora a snaží se vysvětlit, co se stalo mezi

⁹² DYER, cit. 9, str. 21.

⁹³ BUTLER, cit. 10, str. 36.

televizním filmem z roku 1996 a jeho osmou regenerací a začátkem obnovené série v roce 2005.

5.1.1 Očekávání vzhledem k žánru

K diváckým očekáváním patří také očekávání vzhledem k žánru pořadu z předchozích zkušeností diváka s jinými pořady klasifikovanými také jako science fiction. Toto očekávání diváka připravuje na postavu, jež není z planety země a je mimozemského původu. Tento aspekt by mohl vést k předpokladu, že daná postava bude vzhledem odlišná od člověka; postava Doktora toto očekávání však nenaplnuje a na první pohled není možné odlišit postavu od lidí. Postava je prezentovaná jako zdvořilý Angličan.⁹⁴ Fyzicky se však postava od lidské rasy odlišuje, tím, že má dvě srdce, což ale není možné zjistit na první pohled.

Dále se dá předpokládat neobvyklé chování, cizí pro naši kulturu, ale familiární pro kulturu z civilizace, ze které postava pochází. Kultura rasy Pánů času nám v obnovených sériích nebyla hlouběji přiblížena a známe pouze její válečnou historii. O té však víme, že ji Doktor odsuzuje a to nám naznačuje pozitivní charakter postavy a můžeme očekávat nenásilnou dobrotivou povahu.

Do žánrových konvencí sci-fi nepochybně patří vesmírná loď a mimozemská technologie, vyspělejší než technologie lidí. Postava Doktora tuto konvenci naplňuje, jeho vesmírná loď a stroj času TARDIS je důležitým objektivním korelátorem. Stejně tak používání sonického šroubováku, jež je vyspělou mimozemskou technologií. Postava Doktora naplňuje konvenci jako postavy z jiného světa, ukázanou jako vlídného návštěvníka, jež přináší naději, mír.⁹⁵

⁹⁴ GREEN, John P. „The Regeneration Game: Doctor Who and The Changing Faces of Heroism.“ *Impossible worlds, impossible things: cultural perspectives on Doctor Who, Torchwood and The Sarah Jane Adventures*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2010. str. 6.

⁹⁵ CASEY, cit. 14, str. 246.

5.2 Jméno

Velmi důležitým aspektem pro pochopení a analyzování postavy Doktora je jeho jméno. Samotný název seriálu poukazuje na to, že identita doktora je hlavní enigmou napříč sériemi, zvláště pak v obnovených sériích s otázkou „*Doctor who*,“ v překladu „*Doktor kdo*,“ pracují tvůrci velmi rozsáhle.

Jméno postavy má za úkol odlišit danou postavu od ostatních rolí. Pro seriál Pán Času je toto vydělení velmi nápadné, neboť Doktor jako jediný používá místo jména titul. Takto neobvyklé označení postavy už od prvního pohledu dokazuje neobvyklou postavu. Jeho jméno zní působivě a vážně.

Rose: „*Kdo jsi?*“

Devátý Doktor: „*Doktor.*“

Rose: „*Doctor co?*“

Devátý Doktor: „*Prostě Doktor.*“

Rose: „*Má to snad znít impozantně?*“

Devátý Doktor: „*Tak nějak, jo.*“⁹⁶

V různých kulturních a sociálních kontextech může mít jméno postavy jinou důležitost a jiné hodnoty, a symbolizuje určité vlastnosti a rysy. Titul „doktor“ stereotypně evokuje v naší kultuře člověka, který praktikuje medicínu, je to důvěryhodná osoba, jíž jsou svěřeny do rukou životy druhých⁹⁷ a k tomu se vážou i určité konotace. S tímto konceptem pracují i tvůrci seriálu. V díle *Dobrý muž jde do války*⁹⁸ River Song naznačí, že Doktor tím, jak za svůj život pomohl tolika bytostem a tolika planetám tak ovlivnil etymologii tohoto slova a vytvořil tak paradox a slovo Doktor znamená léčitele a moudrého člověka díky němu. Také se ale dovídáme, že ve fikčním světě seriálu pro různé kultury znamená „doktor“ něco jiného, podle toho, jak se na postavu daná kultura dívá. Tento titul pro určité lidi znamená v překladu bojovník, neboť se na postavu Doktora dívají z jiné perspektivy.⁹⁹

⁹⁶ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

⁹⁷ GREEN, John P. cit. 94, str. 4.

⁹⁸ Doctor Who. 7. řada, 7. díl, *A Good man Goes to War*. Velká Británie, BBC One, 2005. 4. 6. 2011.

⁹⁹ Tamtéž.

Dovídáme se, že si Pánové Času svá jména vybírají sami – Doktor se tedy sám rozhodl, být pro svět co nejméně nápomocným a dostat tak svému vybranému jménu. Jméno, které si Doktor vybral, je pro něj jako slib, který chce dodržet – „*Nikdy krutý, ani zbabělý. Nikdy se nevzdat, Nikdy nepodlehout.*“¹⁰⁰ Postava Doktora je tedy vzhledem k jménu brána jako ztělesnění dobra a jeho jednání je nutné analyzovat vzhledem k jeho jméno jako základní podstatě jeho bytí.

Nejméně se Doktorovým jménem zabývají pátá a šestá série, kdy je Doktorovo jméno použito jako hlavní enigma těchto dvou sérií. Neznámost Doktorova jména je označena za nejdůležitější otázku ve vesmíru. „*Padne Ticho,*¹⁰¹ *až bude zodpovězena otázka. První otázka. Nejstarší otázka ve vesmíru. Doktor kdo?*“¹⁰² Tvůrci tedy pracují s konceptem postavy jako s postavou ultimátí významnosti a přisuzují mu tak identitu boha, postavy, jež je všude známá, často pouze jako mýtus, ale má obrovskou moc a je s ní asociováno nejen konání dobra, ale také zla a utrpení, díky čemuž ji mnoho bytostí považuje za hrozbu a je nám tak ukázána odvrácená strana Doktorova jména jako šlechetného slibu.

Dále titul Doktor evokuje výšku dosaženého vzdělání, k tomu se váže otázka, má-li tedy Doktor opravdu nějaké vzdělání. Desátý Doktor prohlásil, že je Doktorem prakticky všeho,¹⁰³ Jedenáctý zmínil, že mimo obyčejného doktorátu má údajně i doktorát na výrobu sýru.¹⁰⁴ V díle *Smrt v nebi*¹⁰⁵ společnice Clara chvíli předstírala, že ona je Doktor a zmínila další z Doktorových možných titulů: „*Ani nemám doktorát, vlastně, Universita v Glasgow, ale absolvoval jsem ji ve špatném století, takže...*“¹⁰⁶ Výrok Clary nám otázku Doktorova doktorátu neosvětluje, to

¹⁰⁰ Doctor Who. 50s Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

¹⁰¹ Ticho je mnišský řád. Poté, co Doktor zachránil planetu Gallifrey, vyslovení jeho jména by pro Pány Času znamenalo, že se s planetou mohou vrátit, neboť je to pro ně bezpečné. Mnoho civilizací ve vesmíru tomuto chtělo předejít, protože se obávali, že jakmile se Pánové času vrátí, bude pokračovat válka, která zničí vesmír. Z tohoto důvodu musí při otázce na Doktorovo pravé jméno padnout Ticho, což má znamenat, že Doktor musí mlčet a nesmí na otázku odpovědět.

¹⁰² Doctor Who. 6. řada, 8. díl, *Let's Kill Hitler*. Velká Británie, BBC One, 2005. 27. 8. 2011.

¹⁰³ Doctor Who. 3. řada, 11. díl, *Utopia*. Velká Británie, BBC One, 2005. 16. 6. 2007.

¹⁰⁴ Doctor Who. 6. řada, 11. díl, *The God Complex*. Velká Británie, BBC One, 2005. 17. 11. 2011.

¹⁰⁵ Doctor Who. 8. řada, 12. díl, *Death In Heaven*. Velká Británie, BBC One, 2005. 8. 11. 2014.

¹⁰⁶ Tamtéž.

však nic nemění na faktu, že Doktor má i bez pozemského vzdělání mnohem více vědomostí než lidé na planetě Zemi.

S názvem seriálu se často pracuje jako s humorným aspektem. Neboť si Doktor říká pouze titulem, většina lidí v naší kultuře očekává za titulem i celé jméno. Proto dochází k nedorozuměním a mnoho vedlejších postav se po představení Doktora ptá v originálním znění „*Doctor who?*“, „*Jaký Doktor? / Doktor kdo?*“. V originálním znění tak odkazují svou otázkou na název samotného seriálu. Občas místo otázky „*Doctor who*“ použijí otázku „*Doctor what? / Doktor co?*“ Doktor jako postava fikčního světa nemůže znát název seriálu, ve kterém se vyskytuje, avšak se velmi baví, pokud mu někdo položí takovou otázku, a naopak jeho postavu vyvádí z míry, použije-li někdo „*Doctor what.*“ Otázka „*Doctor who*“ v postavě vzbuzuje pocity sebevědomí a ješitnosti, kdy má radost, že se o něj někdo zajímá natolik, aby mu položil tuto otázku.

Jedenáctý Doktor: „*Pamatuješ si mě?*“

Clara: „*Ne, měla bych? Kdo jsi?*“

Jedenáctý Doktor: „*Doktor! Ne? Doktor?*“

Clara: „*Doktor kdo?*“

Jedenáctý Doktor: „*Ne, jenom Doktor. Vlastně, promiň, můžeš se mě zeptat znovu?*“

Clara: „*Co jestli můžu?*“

Jedenáctý Doktor: „*Jestli mi znovu můžeš položit tu otázku.*“

Clara: „*Doktor kdo?*“

Jedenáctý Doktor: „*Dobře, a ještě jednou.*“

Clara: „*Doktor kdo?*“

Jedenáctý Doktor: „*Oo, ano. Víš, nikdy si neuvědomím, jak moc miluju to slyšet nahlas. Díky.*“¹⁰⁷

Jediný kdo Doktorovo pravé jméno zná je River Song,¹⁰⁸ což svědčí o hloubce jejich vztahu.¹⁰⁹ Další, kdo jeho jméno zná, jsou Pánové Času, ti však jeho

¹⁰⁷ Doctor Who. 7. řada, 7. díl, *The Bells of Saint John*. Velká Británie, BBC One, 2005. 30. 3. 2013.

¹⁰⁸ V díle *Jméno Doktora* vyslovila Doktorovo jméno, což bylo heslo k otevření jeho hrobky.

(Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *The Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 18. 5. 2013.)

pravé jméno také nepoužívají a oslovují ho pouze „Doktor,“ což znamená, že respektují jeho rozhodnutí. V seriálu bylo také zmíněno, že Doktorovo jméno je pravděpodobně pro člověka nevyslovitelné, protože je v jazyku staré gallifrejštiny.

V několika dílech, je-li po Doktorovi z určitých důvodů požadováno celé jméno, používá jméno John Smith. Ve Velké Británii se toto jméno používá pro osoby, jejichž identita je neznámá a zvláště proto, že je to nejčastěji objevující se jméno. Jméno John Smith Doktor používá, když se představuje v „pozemských“ rolích, jako vyšetřovatel, inspektor, učitel, když potřebuje zapadnout do „lidského“ prostředí, potřebuje být v utajení, aniž by se kdokoli pozastavoval nad jménem Doktor a chtěl jeho vysvětlení.

5.3 Jednání postavy Doktora

Kapitola nepracuje s jednoznačně vydělenými znaky konstrukce postavy a zabývá se zvláště jednáním postavy ve významných situacích a významnými vlastnostmi, jež jsou charakteristické pro všechny inkarnace postavy.

Seriál Pán Času je založen na cestování časem a je tak těžší srovnat některé události ovlivňující postavu Doktora chronologicky. Během analýzy budu postupovat tak, jak se dějí události v seriálu, a ne podle časové linie Doktora. Budu postupovat logicky od devátého Doktora ke dvanáctému. Inkarnaci Válečného Doktora, budu popisovat buď odděleně anebo se bude prolínat s analýzou dalších inkarnací Doktora, neboť události spojené s Válečným Doktorem velmi ovlivňují další regenerace.

5.3.1 Změny postavy při procesu regenerace

V televizní sérii je obvyklá stálost hlavní postavy a tudíž je jednou představena a dále už je koncept postavy znám a další expozice není třeba. U seriálu

¹⁰⁹ Blíže se vztahem Doktora a River zabývám v kapitole 5.6 „*Vztah společníků a ostatních postav s postavou Doktora.*“

(Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *The Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 18. 5. 2013.)

Pán Časuje tento koncept složitější a tvůrci musí po každé regeneraci představit postavu znovu a poukázat na nové znaky postavy. Se změnou tváře a těla při regeneraci postavy přichází také změna vlastností postavy a jeho chování. Desátý Doktor popsal regeneraci jako loterii,¹¹⁰ kdy ani samotná postava neví, jak její budoucí tělo bude vypadat a chovat se. V prvních dílech s novým Doktorem jeho postava zjišťuje nové aspekty jeho nového těla a každá jeho inkarnace se s tímto procesem vypořádává vlastním způsobem. První momenty postavy s novou tváří jsou důležité pro vytváření prvních dojmů.

V seriálu nejsme svědky regenerace devátého Doktora, avšak hned v prvním díle z jeho reakce při pohledu do zrcadla¹¹¹ víme, že od jeho regenerace nemohla uběhnout dlouhá doba, neboť svou novou tvář vidí v zrcadle poprvé. I přes tento fakt není zaznamenáno žádné zvláštní chování, v porovnání s jeho budoucími regeneracemi, postava je vyrovnaná od samého začátku a stejně tak při regeneraci na desátého Doktora proces nijak emočně neprožívá.

Proces regenerace desátého Doktora se zdá pro jeho postavu velmi náročný, neboť téměř celý díl prospí, v obličeji vypadá vysíleně, při pohybu se motá a je dezorientovaný. Probudí se vždy na malý moment a opět upadne do tvrdého spánku. První dojmy z postavy desátého Doktora jsou tedy velmi matoucí. O jeho celkové změně vede Doktor celý monolog: „*Jsem Doktor, ale mimo to vůbec nevím, opravdu vůbec netuším, kdo jsem. Ještě jsem to nezjistil. Jsem vtipný? Sarkastický? Sexy? Starý mrzout? Živá duše? Pravák, levák? Hráč, bojovník, zbabělec, zrádce, lhář, nervák?*“¹¹² Postava Doktora si svou desátou inkarnaci oblíbila natolik, že při jeho regeneraci v následujícího Doktora prohlásí bolestivým výrazem a slzami v očích, „*Nechci odejít.*“¹¹³ Takto emocionální ukončení desátého Doktora dokresluje hořící a vybuchující interiér TARDIS, kterou ničí silná regenerační energie.

¹¹⁰ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC, 2005. 23. 11. 2013.

¹¹¹ Doktor se v díle *Rose* podívá do zrcadla a řekne: „*Ah, mohlo to být horší. Koukej na ty uši!*“ (Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.)

¹¹² Doctor Who. Christmas special: *Christmas Invasion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2005.

¹¹³ Doctor Who. Christmas special: *The End of Time*, part 2. Velká Británie, BBC One, 2005. 1. 1. 2010.

Nejvíce si tvůrci pohráli s regenerací jedenáctého Doktora. První moment jeho tváře je doprovázen výkřikem a následuje jeho nesmyslná kontrola, zda má všechny končetiny, uši, nos, oči a další části těla, což je první známka iracionálního a směšného chování nové inkarnace. Změnu vlastností postavy vidíme, když těsně po regeneraci zkouší své nové chuťové buňky. Už samotný způsob jeho chování vůči jídlu, kdy například vyhodí chleba s máslem ze dveří a pohrozí mu „*A nevracej se!*“¹¹⁴ poukazuje na jeho dětinské chování a vybíravost. Následně jeho nezvyklá kombinace rybích prstů a pudinku nám prezentuje neobvyklost postavy. Celková regenerace jedenáctého Doktora však byla mnohem plynulejší, oproti předchozí regeneraci, ačkoli používá gesta a práci s tělem, jež nasvědčuje tomu, že jeho tělo se mu uvnitř mění, podivně se kroučí a poskakuje. Před jeho regenerací na dvanáctého Doktora je postava opět velmi sentimentální, symbolicky jí opět rybí prsty s filé a má halucinace, kdy vidí Amelii Pond, první tvář kterou jeho tvář viděla. Jeho postava je však s nadcházejícím procesem regenerace tentokrát vyrovnaná, jelikož tato inkarnace měla být pro postavu poslední a byla teda smířená se smrtí. Další regenerace je tedy pro Doktora pozitivní záležitostí, kdy ho místo smrti čeká dvanáct dalších životů.

Zatímco při regeneracích ostatních inkarnací je samotný regenerační proces poměrně dlouhý, kdy vidíme z Doktorova těla proudit žlutou zářící regenerační energii, při regeneraci na dvanáctého Doktora byl proces rychlý, což samotné značí zbrklou této inkarnace, nedočkavost. Doktor ihned po regeneraci prohlásí: „*Nové ledviny. Nelíbí se mi jejich barva!*“¹¹⁵ Tento výrok nám zní absurdně, neboť u lidí není možné, aby vycítili barvu jejich vnitřních orgánů, a udá to tón jeho dvanácté regeneraci, jako velmi bizarní inkarnaci Doktora s často iracionálním a chováním a náhlým a nerozvážným vyslovováním názorů. Celkový po-regenerační proces je opět velmi náročný, Doktor nejenže potřebuje mnoho spánku, aby si na změnu zvykl, ale dokonce omdlévá a je natolik zmatený, že si plete jména ostatních postav a nedokáže rozeznávat barvy.

¹¹⁴ Doctor Who. 5. řada, 1. díl, *The Eleventh Hour*. Velká Británie, BBC One, 2005. 3. 4. 2010.

¹¹⁵ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

5.3.2 Charakteristické vlastnosti na obecné rovině všech regenerací

Doktor v mnoha situacích projevuje vysoké sebevědomí. Hned v prvním díle přitaká Doktor Rose, když se ho zeptá, jestli se celý svět točí kolem něj. Jeho vysoké sebevědomí je nejlépe vidět, když potká sám sebe. Ve speciálním díle *Den Doktora*¹¹⁶ kdy se potkají válečný, desátý a jedenáctý Doktor, mají problém se sebou vůbec vyjít, vzhledem k tomu že každá jeho inkarnace si nejvíce hledí sama sebe. Desátý a Jedenáctý Doktor jsou velmi samolibí, oba vypadají naprosto spokojeně s jejich současným vzhledem a chováním. Pouze Válečný Doktor se nezaobírá takovými maličkostmi, jako je oblečení či vzhled šroubováku. Je překvapený, že jeho pozdější inkarnace jsou tak mladé a jejich přílišné sebevědomí kritizuje. Stejně tak nemají postavy desátého a jedenáctého Doktora problém říci: „*Jsmo neskutečně chytrí*,“¹¹⁷ pokud jde tedy o Doktorovo sebevědomí ohledně jeho vědomostí, není skromný.

Postava Doktora se nám představí v prvním díle první série, kdy chytí Rose za ruku a vyzve ji, „*Utíkej!*“¹¹⁸ Tato scéna je důležitým momentem, neboť je to úplně první seznámení se s postavou Doktora a diváci si tak o postavě dělají první dojem. Při vytváření fikční postavy jsou první momenty zásadním faktorem, které mohou následně ovlivnit chápání postavy. Vzhledem k tomu, že se nám sami tvůrci pořadu rozhodli postavu Doktora představit slovíčkem „*utíkej*,“ nemůžeme tak tuto vlastnost postavy přehlížet. Útěk se stává stěžejním charakteristickým prvkem všech inkarnací postavy.

River: „*Zachraňuje planety, osvobozuje civilizace, pokořuje děsivá monstra. A hodně utíká. Opravdu, neskutečně moc utíká.*“¹¹⁹

V díle *Zvuk bubnů*¹²⁰ Doktor popisuje iniciaci noviců v Akademii Pánů Času, kdy se jako osmileté dítě musí podívat do časového víru a vidět tak surovou sílu vesmíru. Společnice Martha se ho zeptá, jaký tento zážitek měl vliv na něj. Doktor

¹¹⁶ Doctor Who, 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC HD, 2005. 23. 11. 2013.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

¹¹⁹ Doctor Who. *The Doctor's Daughter*. Velká Británie, BBC One, 2005. 10. 5. 2008.

¹²⁰ Doctor Who. 3. řada, 12. díl, *The Sound of Drums*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 6. 2007.

odpovídá „*Utekl jsem. A nikdy jsem nepřestal.*“¹²¹ V sedmé sérii jedenáctý Doktor svůj důvod pro utíkání vysvětlí Amy, která podotkne, že cestování s Doktorem se jí začíná zdát spíše jako utíkání od něčeho, v tomto kontextu od obyčejného života s manželem, od stereotypních povinností, od práce. Doktor odpovídá: „*Neutíkám pryč. Ale tohle je kout jedné země jednoho kontinentu na jedné planetě, která je v koutě jedné galaxie která je koutem vesmíru který je věčný a roste a zmenšuje se a vytváří se a zvětšuje se a nikdy nezůstává stejný, ani na milisekundu, a je toho tolik, tolik k vidění Amy. Protože to utíká tak rychle. Neutíkám před ničím. Utíkám k něčemu, k věcem. Před tím než vzplanou a uhasnou navždy.*“¹²² Dvanáctý Doktor, když mluví s další nesmrtelnou postavou, Ashilder, tento fakt potvrdí: „*Utíkáme, protože víme, že ne všechno může existovat navždy.*“¹²³ Doktor jako nesmrtelná postava, jež má v ruce tak mocnou věc jako je stroj času, je vůči všemu velmi sentimentální, neboť zatímco on žije stovky let, je mnoho věcí, které viděl skončit a snaží se vše uchopit, dokud to ještě trvá. Jeho sentiment a láska k pomíjejícím věcem, která v něm vzbuzuje i smutek je spojena se vztahy s jeho společníky.

Doktor: „*Chceme-li si udržet něco vzácného, utíkáme.*“¹²⁴

Doktor přestane utíkat při jeho jedenácté inkarnaci, kde zůstane na Planetě Trenzalore v městečku Vánoce. „*Konečně jsem našel místo, kde je mě potřeba.*“¹²⁵ V městě sice musí zůstat, neboť je planeta, na které město leží, obléhána, ale Doktorovi to nevádí. Oblíbí si obyvatele města, dosáhne svého klidu a ani neutíká před svou smrtí. Dosáhne vnitřního klidu a se smrtí se smíří.

Pro Doktora je naprosto samozřejmé to, co je pro jeho společníky nové a bizarní. Rose: „*Taky ti vždy něco vysvětloval rychlostí 90 mil za hodinu a ty ses zeptala, ‚Co?‘ a on se na tebe podíval jako by sis pocínila tričko?*“¹²⁶ Tento aspekt souvisí s množstvím vědomostí postavy. Stejně tak rychlost¹²⁷ jeho promluv poukazuje na již zmíněné sebevědomí. Naopak, ačkoli má vysokou inteligenci,

¹²¹ Doctor Who. 3. řada, 12. díl, *The Sound of Drums*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 6. 2007.

¹²² Doctor Who. 7. řada, 4. díl, *The Power of Three*. Velká Británie, BBC One, 2005. 22. 9. 2012.

¹²³ Doctor Who. 9. řada, 13. díl, *Hell Bent*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 12. 2015.

¹²⁴ Doctor Who. 7. řada, 8. díl, *The Rings of Akhaten*. Velká Británie, BBC One, 2005. 6. 4. 2013.

¹²⁵ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

¹²⁶ Doctor Who. 2. série, 3. díl, *School Reunion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 29. 4. 2006.

¹²⁷ Více se rytmem řeči zabývám v kapitole 5.7 „*Performance.*“

uniká mu mnoho detailů a často přímo věci, které má přímo pod nosem. Od toho slouží také jeho společníci, kdy mu poukazují na maličkosti a pro obyčejného smrtelníka zřejmé věci.¹²⁸

Pro postavu Doktora je charakteristické jeho souznění s planetou Zemí, kdy se jí mnohokrát snaží zachránit, a snaží se ukázat vesmíru, že Země není obyčejnou planetou, a ačkoliv je lidstvo oproti jiným civilizacím poměrně malé, je významné a chráněné, tak aby se jiné civilizace na ni neopovážili vůbec útočit. V mnoha dílech Doktor mluví o planetě zemi jako o úžasné zemi a stejně tak o lidech. Z dialogů jedenáctého Doktora toto tvrzení můžeme podložit hned několika citacemi: „*Lidé jsou pro mě drahocenní. Tuhle planetu nezklamou.*“¹²⁹ Také nazývá lidi jako „*bytosti naděje*“.¹³⁰ Dvanáctý Doktor nehledí na lidskou rasu tak fascinovaně a s takovým respektem jako jeho předchozí regenerace, dokonce nazve planetu Zemi jako „*planetu pudinkových mozků.*“¹³¹ Po letech pomáhání planetě Zemi je frustrovaný z toho, jak se lidé chovají a všechno řeší násilím.¹³² Naopak, stejně jako je pro Doktora planeta Země důležitá, Doktor je důležitý pro ni. Díky jeho zásahům bylo předejito mimozemským invazím či kompletním vyhlazením lidské rasy a zničením celé planety. Politické a armádní organizace Doktora uznávali jako hlavního experta na mimozemský život a pokud došlo k invazi nějakého státu či planety Země, na Doktora spoléhali a vyhledávali jeho pomoc a měli v něj naprostou důvěru. Inkarnace dvanáctého Doktora dostala hodnosti prezidenta Země při invazi Kyberlidmi v osmé sérii. Jako prezident Země získal velící moc nad každou zemí na planetě, stal se výkonným ředitelem lidské rasy a vrchním velitelem všech armádních jednotek. Postava Doktora je tak ve fikčním světě seriálu nepostradatelnou podstatou celého světa, jemuž se světové vládní organizace nebojí dát téměř absolutní moc.

¹²⁸ V Díle *Rose* Doktor hledá mimozemský vysílač, který má vypadat jako velká a kulatá kovová konstrukce, jako třeba kolo. Přitom stojí před Londýnskou atrakcí, Londýnským Okem. Postava *Rose* ho musí na Oko několikrát upozornit, než si Doktor uvědomí spojitost.
(*Doctor Who*. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.)

¹²⁹ *Doctor Who*. 7. řada, 4. díl, *The Power of Three*. Velká Británie, BBC One, 2005. 22. 9. 2011.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ *Doctor Who*. 8. řada, 1. díl. *Deep Breath*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 8. 2014.

¹³² Ve viktoriánském Londýně se objeví dinosaurus a místo toho aby mu lidé pomohli, protože je vystrašený, nechají ho zemřít.

(*Doctor Who*. 8. řada, 1. díl, *Deep Breath*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 8. 2014.)

5.3.3 Vliv Časové války a Válečného Doktora

„Velcí muži jsou kovaní ohněm, výsadou menších mužů je ho zažehnout.“¹³³

Mezi klasickou a obnovenou sérií v příběhu Doktora došlo k Časové válce, kterou tvůrci seriálu v žádném z dílů plnohodnotně neztvárnili.¹³⁴ Doktor v obnovených sériích je událostmi této války nejvíce ovlivněn. V Časové válce bojovali Pánové Času proti další mimozemské rase, Dalekům. Doktor tuto válku ukončil a vyhladil obě rasy společně s planetou Gallifrey, neboť neexistovala jiná další možnost. Kdyby Časovou válku takto neukončil, následky by byly mnohem horší, neboť by válka zničila celý vesmír. Tento čin má možnost napravit ve speciálním díle *Den Doktora*,¹³⁵ v chronologii seriálu je to epizoda mezi sedmou a osmou sérií, s jedenáctým Doktorem. Zbraň, Moment, kterou měl použít pro ukončení války, má vlastní vědomí,¹³⁶ jež nabyde podoby jeho společnice z prvních dvou sérií, Rose Tyler, a ta vezme Válečného Doktora, aby potkal jeho dvě pozdější regenerace, desátou a jedenáctou, ať vidí, jak jeho jednání ovlivní jeho charakter a jakého muže to z něj udělá. Následně na konci tohoto dílu tyto tři inkarnace Doktora vymyslí jiný plán a planetu Gallifrey zachrání; zmrazí ji v čase a přemístí ji do jiné části vesmíru. V průběhu prvních sedmi sérií je postava Doktora silně ovlivněna událostmi Časové války; válka má dopad na emoce postavy a jeho jednání. Každá z regenerací postavy se s následky a s pocity viny z této události vypořádává jiným způsobem. Jak tato změna minulosti Doktora změnila, není možné na jednotlivých regeneracích hlouběji analyzovat; jedenáctý Doktor se následně objeví už jenom v jedné epizodě. Změnu můžeme analyzovat na postavě dvanáctého Doktora v porovnání s předchozími regeneracemi.

¹³³ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One. 23. 11. 2013.

¹³⁴ Večer před časovou válkou můžeme vidět v mini epizodě *The Last Day*, předcházející speciálnímu dílu *The Day of the Doctor*, který se odehrává v době Časové války, avšak z ní samotné jsou vidět pouze události několika minut.

(DOCTOR WHO. The Last Day: A mini-episode - The Day of the Doctor prequel. In: *Youtube* [Online]. Zveřejněno 21. 11. 2013. [vid. 2016-04-01]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Eem2Ehq_xBI)

¹³⁵ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One. 2005. 23. 11. 2013.

¹³⁶ Vědomí zbraně má zajistit, aby tomu, kdo jí bude chtít použít, sloužila jako svědomí a jeho jednání mu vymluvila.

Devátá, desátá a jedenáctá regenerace Doktora se tématu časové války snaží stranit, pro postavu je těžké přiznat dalším postavám, že byl schopný vyhladit dvě mimozemské rasy, má pocit, že to z něj dělá monstrum a není s jeho činem smířený. Snaží se napravit a konat co nejvíce dobro, dát svým protivníkům šanci a řešit problémy po dobrém.

Desátý Doktor je v referenci k Časové válce označen jako „*muž, který lituje*.“¹³⁷ S tím je spojeno chování desátého Doktora, zvláště jeho odpor ke zbraním. Když desátá inkarnace Doktora o událostech Časové války mluví, mluví velmi rázně, se zklamáním v hlase a rozčileně.

Jedenáctý Doktor popisuje válečného jako jeho největší tajemství, tvář, kterou se snaží zapomenout, protože si nedokáže odpustit, co tato inkarnace musela udělat. Válečného Doktora často popisuje jako bojovníka a odmítá mu přiznat titul Doktor, neboť to co udělal, se kříží s jeho zásadami a s tím, co pro něj jméno Doktor znamená:

Jedenáctý Doktor: „*Byl mnou. Nikdy jsem neřekl, že byl Doktorem. To on porušil slib. Je mým tajemstvím.*“

Válečný Doktor: „*Udělal jsem, co jsem udělal, neměl jsem na vybranou.*“

Jedenáctý Doktor: „*Vím.*“

Válečný Doktor: „*Ve jménu míru a přítelství.*“

Jedenáctý Doktor: „*Ale ne ve jménu Doktora.*“¹³⁸

V následujícím díle, kdy pomohou Válečnému Doktorovi planetu Gallifrey zachránit, jedenáctý Doktor svůj výrok obrátí a k Válečnému Doktorovi prohlásí: „*Byl jsi Doktorem ten den, kdy nebylo možné udělat správnou věc.*“¹³⁹

Jedenáctý Doktor je regenerace, která se snaží zapomenout na Válečného Doktora co nejvíce, po takové době co od časové Války uběhla (cca 400 let) je to pro něj stále bolestivá vzpomínka, a ačkoli ho dále ovlivňuje, má tato regenerace

¹³⁷ Doctor Who. 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One. 2005. 23. 11. 2013.

¹³⁸ Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One. 2005. 18. 5. 2013.

¹³⁹ Doctor Who, 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013

události časové války nejvíce vytlačené ze vzpomínek a snaží se co nejméně ohlížet do minulosti. Jeho regenerace je označena za „*muže, který zapomněl*“. ¹⁴⁰

Demonstrováno je to na skutečnosti, kdy předchozí Doktorovy regenerace měly spočítané, kolik dětí bylo na planetě Gallifrey ten den kdy celou planetu zničil. Jedenáctý Doktor tvrdí, že toto číslo zapomněl, čímž sklídl kritiku od dalších jeho regenerací.

Inkarnace dvanáctého Doktora nám Časovou válku reflektuje z jiného úhlu pohledu. Jeho inkarnace si je vědoma toho, že planetu zachránil a netrpí výčitky svědomí. Naopak, během jeho cestování se novou polohu planety Gallifrey snaží najít. Za hrůzy Časové války viní Nejvyšší radu Pánů Času a poté, co se na Gallifrey v díle *Hell Bent*¹⁴¹ vrátí, vezme spravedlnost do svých rukou a vykáže z planety jejího prezidenta Rassilona. V této události vykazuje sebejistotu a cítí se nadřazený autoritám Pánů Času, neboť on je ten, který vyhrál válku.

5.3.4 Postava Doktora jako kontradikce hrdiny a padoucha

"Hrdinové jsou důležití. Hrdinové nám o nás mnohé prozradí. Dějepisné knihy nám ukazují, kým jsme byli, dokumenty nám ukazují, kým jsme teď, ale hrdinové nám ukazují, čím chceme být. Většina hrdinů mě přivádí do deprese. Když vytvořili tohoto hrdinu, nedali mu zbraň, dali mu šroubovák, aby mohl spravovat věci. Nedali mu tank nebo válečnou loď nebo X-wing stíhačku.¹⁴² Dali mu telefonní budku, ze které si můžete zavolat o pomoc. A nedali mu super schopnost nebo špičaté uši nebo tepelný paprsek. Dali mu srdce navíc. Dali mu dvě srdce. To je mimořádná věc. Nikdy nenastane čas, kdy bychom nepotřebovali hrdinu, jako je Doktor."¹⁴³

¹⁴⁰ Doctor Who, 50's Anniversary special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

¹⁴¹ Doctor Who. 9. řada, 13. díl, *Hell Bent*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 12. 2015.

¹⁴² Typ stíhačky použitý ve filmu Star Wars.

¹⁴³ DOCTOR WHO. Matt Smith's Final Panel - Full Q&A - The Eleventh Hour - Doctor Who 50th Anniversary. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 4. 3. 2014. [vid. 2016-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=X3IgCJ05nVM>

Skrze celý seriál nás doprovází otázka, zda je Doktor dobrý nebo špatný muž. Na jednu stranu známe postavu Doktora jako hrdinu, který přináší naději, pomáhá lidem a ostatním tvorům, zachraňuje světy a planety napříč prostorem a časem.

Robin Hood: „*Muž, narozen s bohatstvím a privilegiem, kterému se nelíbí tíha utlačovaných a slabých tak, že to nemůže skousnout. A tak jednoho dne ukradne TARDIS a letí ke hvězdám, bojovat za to co je správné.*“¹⁴⁴

Avšak už od prvního dílu *Rose* je popsán jako legenda, která je však spojená pouze s pohromami a přináší jenom smrt.¹⁴⁵ Mnoho další postav ve fikčním světě seriálu popisuje postavu Doktora jako hrozbu. Ve světě seriálu je mnoho antagonistů v podobě mimozemských ras a dalších tvorů, pro něž je Doktor nebezpečná postava hrožící jejich existenci. Mnohokrát vidíme Doktora, nemilosrdného, našťvaného, rozhodnutého ničit a zabíjet. V neposlední řadě jsme si vědomi událostí Časové války, kdy vyhladil dvě mimozemské rasy, včetně svých vlastních lidí.

I přes tyto negativní vlastnosti soucítíme s postavou a s jeho ztrátami a je nám umožněno pochopit a ospravedlnit si jeho činy. Nejčastěji před postavou stojí rozhodnutí, vybrat si menší zlo. Pokud je to možné, snaží se vyjednávat a své chyby napravit co nejvíce je to možné. Snaží se všechny konflikty vyřešit bez násilí a s co nejmenšími ztrátami na životech. Vždy se snaží najít nenásilné a mírumilovné řešení. Dvanáctý Doktor se přímo ptá spoléčnice Clary, zda je dobrý muž, a ona mu zprvu nedokáže odpovědět, neboť Doktorova nenávist a milost jsou v neustálém konfliktu. Na konci dílu však řekne, „*Snažíš se být dobrý a to je nejspíše pointou.*“¹⁴⁶

V rámci páté série tvůrci pracovali v několika dílech s mytickým příběhem Pandořiny skříňky, která má ukrývat nejstrašnější a nejděsivější věc na světě, největší hrozbu. V průběhu dílu *Pandorika se otevírá*¹⁴⁷ zjišťují Amy, River a Doktor, co nebo koho může Pandorika ukrývat.

¹⁴⁴ Doctor Who. 8. řada, 3. díl, *The Robots of Sherwood*. Velká Británie, BBC One, 2005. 6. 9. 201.

¹⁴⁵ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

¹⁴⁶ Doctor Who. 8. řada, 2. díl. *Into the Dalek*. Velká Británie, BBC One, 2005. 30. 8. 2014.

¹⁴⁷ Doctor Who. 5. řada, 12. díl, *The Pandorica opens*. Velká Británie, BBC One, 2005. 19. 6. 2010.

Doktor: „*Byl to šotek nebo šejdiř. Nebo bojovník. Bezejmenná, strašlivá věc nasáklá krví milionů galaxií. Nejobávanější bytost v celém kosmu. Nic ji nemohlo zastavit, udržet nebo s ní rozumně promluvit. Jednoho dne spadla z nebe a zničila tvůj svět.*“¹⁴⁸

Na konci dílu však zjišťují, že Pandorika je prázdná, neboť ta strašlivá bytost, která v ní má být uvězněna je sám Doktor. Všechny možné bytosti z celého vesmíru se u Pandořiny skřínky sešly, aby jednou provždy Doktora, jenž je pro ně hrozbou, uvěznil.

Na důležitost postavy Doktora pro fikční svět seriálu, a jeho hrdinství, je poukázáno v několika dílech. Ve *Velkém třesku*,¹⁴⁹ poté co je Doktor uvězněn v Pandořině skřínce, vidíme svět Amelie Pond, kdy na nebi nejsou žádné hvězdy. Ve *Jménu Doktora*,¹⁵⁰ kdy dojde k přepsání Doktory časové linie, začnou na nebi také mizet hvězdy. Toto je ukazatel toho, kolik světů Doktor zachránil a kolik by jich bez jeho hrdinských činů neexistovalo. Stejně tak ve *Jménu Doktora* zmizí postava Jenny, kterou v jednom z předchozích dílů zachránil. Opět se setkáváme s postavou Doktora jako konstruktem božské identity, bez níž by svět nebyl takový, jaký ho známe, a která má v rukou bezmeznou moc měnit historické události.

Doktor: „*Každý život, který zachráním, je vítězství. Každičký jediný život.*“¹⁵¹

5.3.5 Postava doktora a její vztah ke zbraním

Doktor: „*Násilí nekončí násilím. Prodlouží ho to.*“¹⁵²

Postava Doktora nepoužívá zbraně, protože se mu přičí používat nástroj určený přímo a jenom pro zabíjení a ničení. Pohled na zbraně se však mění v průběhu sérií u jednotlivých regenerací. Už jen jméno postavy, značící toho, kdo

¹⁴⁸ Doctor Who. 5. řada, 12. díl, *The Pandorica opens*. Velká Británie, BBC One, 2005. 19. 6. 2010.

¹⁴⁹ Doctor Who. 5. řada, 13. díl, *The Big Bang*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 6. 2010.

¹⁵⁰ Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *The Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 18. 5. 2013.

¹⁵¹ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

¹⁵² Tamtéž.

pomáhá lidem,¹⁵³ mnoho napovídá ohledně jeho pohledu na zbraně. Je samozřejmě možné, že negativní pohled jeho regenerací v obnovené sérii pramení zvláště z činů Válečného Doktora, který ukradl z Gallifreyského trezoru zakázaných zbraní tu nejhorší, aby tím ukončil Časovou válku. Desátý Doktor má k zbraním veliký odpor. V díle *Doktorova dcera*¹⁵⁴ se ocitne na planetě Messaline, uprostřed války mezi lidmi a rasou Hath. V průběhu dílu jsme několikrát svědky jeho nenávisti a nepochopení k válce. „*Nejsme ozbrojeni. Podívej, žádné zbraně. Nikdy žádné zbraně. Nejsme nebezpeční.*“¹⁵⁵ V druhé polovině příběhu je z celé války tak frustrovaný, že odvěti: „*Jestli uvidím ještě jednu zbraň...!*“¹⁵⁶ V Díle *Ticho v Knihovně*¹⁵⁷ je nám ukázáno, co je pro jeho postavu důležitější než hrubá fyzická ničivá síla.

Doktor: „*Chcete zbraně? Jsme v knihovně. Knihy jsou nejlepšími zbraněmi na světě! Tato místnost je ten největší arsenál jaký si můžeme přát. Do zbraně!*“¹⁵⁸

Inkarnace jedenáctého Doktora ačkoli zbraně nepoužívá, nemá k nim takový odpor a očividně začíná chápat, že lidé zbraně potřebují, neboť se zbraní v ruce se cítí bezpečněji.

Doktor: „*Namířte na mě zbraň, pokud vám to pomůže být klidnější. Jste pouze lidé.*“¹⁵⁹

V deváté sérii, kdy Dvanáctý Doktor dorazí na Gallifrey, se dovídáme, že mezi Gallifrejskými lidmi kolovalo ohledně Doktora rčení, „*Doktor války je neozbrojený.*“¹⁶⁰ V tomto díle Gallifrejští vojáci složí své zbraně jako poctu Doktorovi. Dvanáctá regenerace však nemá problém, aby zachránil Claru Oswald, použít zbraň proti jinému Pánu Času; ještě před zmáčknutím spouště se ho ale zeptal, kolik má vypotřebovaných regenerací, a když zjistil, že mu ještě jedna zbývá, neměl problém to udělat, protože věděl, že se pouze regeneruje. Pro postavu

¹⁵³ Více o jméně Doktor v kapitole 5.3 „*Jméno.*“

¹⁵⁴ Doctor Who. 4. řada, 6. díl, *The Doctor's Daughter*. Velká Británie, BBC One, 2005. 10. 5. 2008.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Doctor Who. 4. řada, 8. díl. *Silence in the Library*. Velká Británie, BBC On, 2005. 31. 5. 2008.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Doctor Who. 7. řada, 7. díl, *A Good man Goes to War*. Velká Británie, BBC One, 2005. 4. 6. 2011.

¹⁶⁰ Doctor Who. 9. řada, 13. díl. *Hell Bent*. Velká Británie, BBC One, 2005.

Doktora jsou životy jeho společníků důležité natolik, že užití zbraní bere jako nutnou součást toho, udržet je na živu.

V deváté sérii v dílech *Invaze Zygonů*¹⁶¹ a *Inverze Zygonů*¹⁶² dojde ke vzpouře mimozemské rasy Zygonů, kteří do té doby na planetě Zemi žili v lidské podobě. To, že na Zemi musí žít právě v lidské podobě a nemohou mít vlastní tělesnou formu, berou jako utlačování jejich rasy a rozhodnou se zničit lidskou rasu a planetu osídlit sami. Pro tuto modelovou situaci Doktor a další pověřené postavy vymysleli zbraň v podobě dvou krabic, kde v každé krabici jsou dvě tlačítka, nazvané „pravda“ a „následky“. V krabici u které stojí zástupce lidí, Kate Stewart, jedno z těchto tlačítek vypustí plyn, jedovatý pro Zygony, to druhé vypustí nukleární bombu a zničí Londýn. U druhé krabice, u které stojí zástupkyně Zygonů, Bonnie, jedno tlačítko způsobí, že všichni Zygoni na planetě změní svou podobu z lidské na svou, a tím se předpokládá masová hysterie a začátek války; ten druhý, že všichni Zygoni změní svou schopnost měnit podobu a zůstanou navždy vypadat jako lidé. Obě zástupkyně chtějí riskovat tuto padesáti procentní šanci úspěchu či neúspěchu, nehledě na následky, jaké jejich jednání může způsobit. Na konci dílu se dovídáme, že obě krabice jsou prázdné, neboť Doktor odmítl, aby měl někdy někdo v rukou tak velkou ničivou moc, je tak našťvaný, že mnoho bytostí se pořád snaží všechno vyřešit násilím. Nechce, aby si už nikdy nikdo nemusel projít tím, čím si prošel on.

Doktor: *„Toto je napodobenina války. Každé války, která se kdy udála, přímo před vámi. Protože pokaždé je to stejné. Když vystřelíte první ránu, nehledě na to jak správné vám to přijde, nemáte nejmenší tušení, kdo umře. Nevíte, či děti budou křičet a hořet. Kolik srdcí bude zlomeno. Kolik životů zničeno. Kolik krve bude prolito před tím, než všichni budou muset udělat to, co měli udělat od samého začátku – sednout si a promluvit si!“*¹⁶³

Dvanáctá regenerace Doktora, tím že ví, že jeho planeta byla zachráněna, ví, že vždy existuje jiná možnost, než násilí, ničení a bolest a je odhodlaný dát pozor na to, aby se už nikdy nic takového nestalo.

¹⁶¹ Doctor Who. 9. řada, 7. díl, *Zygon Invasion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 31. 10. 2015.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Doctor Who. 9. řada, 8. díl, *Zygon Inversion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 7. 11. 2015.

Paradoxem je, že Doktor samotný je brán mnoha lidmi jako zbraň, aniž by k tomu potřeboval jiné zbraně či armádu. V Díle *Dobry muž jde do války*,¹⁶⁴ kdy popisují důvod proč vytvořit nového Pána času jako zbraň, se Doktor diví: „*Pán Času? Proč by měl být Pán Času zbraň?*“ – „*No, viděli tebe.*“¹⁶⁵ Ve stejném díle mu River vyčítá to, co se z něj stalo. Jestli si uvědomuje, že je schopný naverbovat vlastní armádu pouze při zmínce jeho jména. To je důvod proč se ho různí lidé a další civilizace ve vesmíru začali bát.

5.4 Vzhled

„*Stejný software, jiná tvář.*“¹⁶⁶

Pro konstrukci postavy Doktora nesou znaky spojené se vzhledem postavy důležité významy. Měnit vzhled jedné postavy je velmi neobvyklé, a přestože všechny tváře mají značit jednu a tu samou postavu, významy které tvář nese, jsou velmi odlišné a pro konstrukci postavy základní.

5.4.1 Tvář a tělo

Tvář postavu velmi dobře značí, tyto významy jsou ovšem pomíjivé a velmi těžko uchopitelné, často nejednoznačné. V analýze postavy podle tváře postavy nejvíce figurují odchylky od normálu, které u postavy poutají pozornost, upoutávají na postavu samotnou a vytváří hodnoty, komunikují nám významy.

U Doktora je důležitým aspektem tváře zvláště věk, neboť věk jeho postavy nejde z tváře vyčíst. Devátá, desátá a jedenáctá regenerace vypadají poměrně mladě, jako by se Doktorova tělesná podoba omlazovala s tím, čím více stárne. Dvanáctý Doktor, jehož představiteli, Peteru Capaldiru bylo 55 let, (Obr. 5.4.1.1) když poprvé ztvárnil roli Doktora, je značně odlišný od jedenáctého Doktora, Matta Smithse (Obr. 5.4.1.2), jenž se poprvé v roli Doktora objevil ve svých 27 letech a

¹⁶⁴ Doctor Who. 7. řada, 7. díl, *A Good man Goes to War*. Velká Británie, BBC One, 2005. 4. 6. 2011.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Doctor Who. 50s Anniversary Special: *Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

tím se stal doposud nejmladším hercem postavy Doktora. Christopher Eccleston ztvárnil Doktora ve 41 letech (Obr. 5.4.1.3) a David Tennant ve 34 letech. (Obr. 5.4.1.4) John Hurt měl jako představitel Válečného Doktora 73 let. (Obr. 5.4.1.5) Vedlejší postavy často referují k očím Doktora, jako ukazateli jeho věku. River Song, v díle *Ticho v knihovně*,¹⁶⁷ potká Desátého Doktora a popíše jeho oči jako nejmladší, které u něj kdy viděla. Tento aspekt je pro diváka neuchopitelný a divák je odkázán věřit výroku postavy.

Válečný Doktor reflektuje desátého a jedenáctého Doktora a oba podle něj vypadají příliš mladě. Válečný Doktor: „*Mám snad krizi středního věku? Proč se tak stydíte být dospělí?*“¹⁶⁸ Oba se na něj podívají s kritikou v očích, neboť mají k dospělosti díky Válečnému Doktorovi negativní konotace. Stáří Válečného Doktora má evokovat moudrost a životní zkušenost. Pozdější regenerace Doktora se od Válečného chtěli odlišit aspoň věkem, vzhledem k tomu, že nesouhlasili s jeho činy. To vysvětluje proč je dvanáctý Doktor zase mnohem starší – už se nebojí být dospělý a končí tím svůj útěk před minulostí. Stejně tak kritizuje mladý vzhled jedenáctého Doktora jeho žena, River: „*Je těžké být zamilovaná do nestárnoucího Boha, který trvá na tváři dvanáctiletého kluka.*“¹⁶⁹

U některých regenerací je humorně ukazováno na některé vzhledové vlastnosti jejich postavy. U devátého Doktora je často poukazováno na jeho velké uši (Obr. 5.4.1.6), s tímto humorným aspektem pak pracovali při regeneraci Válečného Doktora, a jeho poslední slova jsou „*Doufám, že moje uši nebudou tentokrát moc nápadné,*“¹⁷⁰ zatímco diváci už vědí, že dalším Doktorem je Eccleston na jehož velikost uší byly v dřívějších dílech narážky. U jedenáctého Doktora se nejčastěji poukazuje na jeho špičatou bradu (Obr. 5.4.1.7). Sám Doktor na svou bradu upozorní hned po jeho regeneraci, ale když na ni upozorňují jiné postavy, bere to jako posměch a zraňuje to jeho ješitnost. Dvanáctý Doktor s jeho

¹⁶⁷ Doctor Who. 4. řada, 8. díl. *Silence in the Library*. Velká Británie, BBC On, 2005. 31. 5. 2008.

¹⁶⁸ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

¹⁶⁹ Doctor Who. 7. řada, 5. díl, *The Angels Take Manhattan*. Velká Británie, BBC One, 2005. 29. 9. 2012.

¹⁷⁰ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

postarším vzhledem sám upozorňuje na jeho obočí (Obr. 5.4.1.8), že se mu nelíbí, protože je to útočné obočí, a vypadá pořád našťvaně. Jeho obočí tak dokresluje postavu jako vážnou, autoritativní a odtažitou, ne tak přátelskou jako předchozí inkarnace.

Tělo má oproti tváři jasnější význam, a u všech Doktorů je tento aspekt velmi jednoduchý analyzovat, neboť těla všech regenerací neoplývají neobvyklými aspekty. Doktor mívá rovný, nenahrbený postoj, korespondující s jeho sebevědomím. Přestože je postava brána jako hrdina, jeho tělesná stavba se tomuto konceptu vymyká. Hrdinové bývají asociováni s hrubou fyzickou silou a tomu odpovídá i jejich tělesná stavba, většinou atletická svalnatá postava. Všechny inkarnace postavy jsou však velmi štíhlé a vypadají fyzicky slabě a křehce.

Za nejštíhlejší inkarnaci je považován Desátý Doktor. Jedenáctý Doktor ho v díle *Den Doktora* popíše jako „velmi hubeného, pořádně hubeného, jako párátko!“¹⁷¹

Stejně tak společnice Donna o něm prohlásí: „*Obejmeš ho a pořezáš se jako o papír!*“¹⁷²

Ostatní inkarnace Doktorů jsou také hubení, ne však tak moc, jako desátý. Nedostatek fyzické kondice postava nahrazuje svým intelektem. Takto konstruovaná postava nám tedy značí, že ačkoli Doktor oplývá hrdinstvím, jeho činy a úspěch nejsou výsledkem fyzické síly ale jeho mysli.

Práci s tělem a tváří se blíže zabývám v kapitole 5.7 „*Performance*.“

¹⁷¹ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

¹⁷² Doctor Who. 4. řada, 4. díl, *The Sontaran Stratagem*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 4. 2008.

5.4.2 Kostým

„Oblečený takto, to musíš být Doktor.“¹⁷³

Kostým je snad nejdůležitější součástí konstrukce postavy a Butler kostýmování rozděluje do dvou komponentů, podle kterých diváci vydělují význam. Jsou to pravidla oblékání dané kultury v daném čase a druhý komponent jsou pravidla oblékání specifické pro televizi a pro daný žánr.

Válečný Doktor nemá uniformu, jak by se dalo očekávat. Jeho kostým (Obr. 5.4.2.1) však evokuje chudého a strhaného bojovníka, má lehce postapokalyptické rysy, je celý laděný do hnědé barvy. Celkově oblečení působí staře, u krku má ledabyly uvázanou šálu a dojem postavy nejvíce dokresluje velmi stará kožená bunda. Inkarnaci Válečného Doktora na vzhledu v době války nezáleží, kostým je praktický, avšak není jednoduchý, pod koženou bundou má košili a vestu. Nábojový pás, který je typický pro vojáka, mu slouží pouze pro sonický šroubovák, což značí Doktorův postoj ke zbraním. Nábojový pás by tedy ani nemusel mít, neboť pro samotný šroubovák je v podstatě zbytečným doplňkem, avšak takto jeho prázdný nábojový pás klade větší důraz na Doktorův nesouhlasný postoj k válce.

Na kostýmu devátého doktora (Obr. 5.4.2.2) není nic excentrického, je velmi prostý a strohý. Tmavé kalhoty, svetr a kožená bunda. Je to velmi jednoduchý vzhled, praktický, tmavý a bez zbytečných doplňků. Kožená bunda Doktora je velmi podobná, ne však identická, bundě Válečného Doktora, a její starý, otrhaný vzhled poukazuje na to, že postava devátého Doktora se opravdu právě vrátila z války.

Hnědé pruhované anebo modré sako, košile, vázanka, dlouhý béžový kabát a „plážové boty“¹⁷⁴ charakterizují kostým desátého Doktora. (Obr. 5.4.2.3, 5.4.2.4) Vypadá v něm chytře a profesionálně, zůstává mu autorita jako posledního muže z mocné rasy Pánů Času, zároveň to ale není klasický černý oblek, a jeho neobvyklá barevnost nám prozrazuje výstřednost postavy, odlišuje ho od davu. Tenisky dodávají postavě v obleku rys ležérnosti. Kostým desátého Doktora zaznamenává

¹⁷³ Doctor Who. 7. řada, 4. díl, *The Power of Three*. Velká Británie, BBC One, 2005. 22. 9. 2011.

¹⁷⁴ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

posun od deváté inkarnace, kdy se Doktor už neprezentuje jako osamělý pozůstalý válečník a nechává se unést na pozitivnější vlnu.

Kostým jedenáctého Doktora (Obr. 5.4.2.5) je nejvíce asociován s motýlkem. Motýlek bývá spojován s vyšším věkem a vyšší společností, což je hodnota, která stojí v opozici s chováním jedenácté regenerace. Jedenáctý Doktor si dává záležet na svém oblečení a zvláště na motýlku, je na něj až příliš upjatý, nedokáže na něj přijmout kritiku. Jeho společníci to berou jako výstřední aspekt jeho vzhledu. V díle *Pandorika se otevírá*¹⁷⁵ se Doktor objeví s fezem na hlavě. Další aspekt podtrhující jeho dětinskost; zatímco ostatní postavy příběhu se mu vysmějí a řeknou mu, že tohle už teda přehnal, on si stojí za svým názorem. V díle *Čas Doktora*,¹⁷⁶ než dojde k regeneraci jedenácté inkarnace, Doktor poprvé rozvazuje motýlka a sundává si ho, (Obr. 5.4.2.6) tak moc byl s jeho jedenáctou tváří spojován, že toto gesto je symbolické pro jeho konec. Mimo motýlka je kostým Doktora tvídové sako, šle, jež také asociují spíše postaršího profesora, avšak postava Doktora přináší tomuto vzhledu mládí a hravost. V průběhu seriálu vzhled změní. Běžové sako a červeného motýlka vymění v polovině sedmé série za fialový kabát, vestu a motýlka, dodávající mu více dospělý vzhled. (Obr. 5.4.2.7) Změna kostýmu značí posun charakteru postavy. Kostým změní poté, co se musí rozloučit se společníky Amy a Rorym, což mu připomene ztráty, které do té doby utrpěl a ačkoli jeho nový kostým opět evokuje výstřednost postavy, barvy jsou mnohem tmavší a kabát je usedlejší.

Kostým dvanáctého Doktora dává postavě temnější tón, je tmavě modrý, jeho kabát má červenou podšívku. (Obr. 5.4.2.8) Vypadá velmi reprezentativně, vážně, elegantně a oproti kostýmu předchozího jedenáctého Doktora postrádá hravost. „*Je moderní ale evokuje minulost.*“¹⁷⁷ V deváté sérii, ačkoli pořád nosí kabát, má pod ním obyčejnou černou mikinu a očividně starší tričko, vypadá s tím

¹⁷⁵ Doctor Who. 5. série, 12. díl, *The Pandorica opens*. Velká Británie, BBC One, 2005. 19. 6. 2010.

¹⁷⁶ Doctor Who. Christmas special: *The Time of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2013.

¹⁷⁷ BBC. Deep Breath - Doctor Who Extra: Series 1 Episode 1 (2014) – BBC. In: *Youtube* [online].

Zveřejněno 23. 8. 2014. [vid. 2016-03-20]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=3skJiWEeKKA>

více jako rebel a ležérněji. (Obr. 5.4.2.9) Oba kostýmy jsou dospělé a nijak dětinské, podtrhují Doktorovu ráznou, ostrou a často neomalenou povahu.

První ze zmíněných pravidel Butlera, oblékání dané kultury v daném čase, postava Doktora často porušuje. Většinou jeho oblečení nemění ani při cestování časem, zatímco jeho společníci ano. To, co jeho různé regenerace nosí je téměř univerzální – zvláště protože se mnoho epizod odehrává v Londýně ve 21. století. Jeho oblečení je tedy typické pro současnost, i když některé verze jeho kostýmů se liší. Jedenáctý Doktor několikrát oblékl i kostým z viktoriánské doby, (Obr. 5.4.2.10) aby lépe zapadl, tento kostým však stále obsahuje komponenty typické pro daného Doktora, jako je motýlek. Jinak si s oblékáním v různých dobách nedělá Doktor hlavu, například Desátý Doktor se bez problémů procházel v jeho obleku v alžbětinské době či v době starobylého Říma. Doktor historii sice respektuje, avšak se nepodřizuje jejím pravidlům.

Seriál Pán Času jsme v kapitole 3. „Žánr“ vydělili jako science fiction, díky čemuž mají diváci určitá očekávání. Pro žánr science fiction a mimozemského tvora by bylo očekáváno pravděpodobně futuristické oblečení, případně vesmírná uniforma. Doktor tato očekávání nenaplnuje, jeho kostýmy nemají žádné aspekty, které by napovídaly, že není člověk a že nepatří do civilizace na planetě Zemi. V několika epizodách jsou nám představeni Pánové Času v typických hábitech (Obr. 5.4.2.11), postava Doktora v obnovených sériích však žádný podobný kostým neoblékla.

Desátý i jedenáctý Doktor občas nasadí dioptrické brýle. (Obr. 5.4.2.12) S brýlemi jsou spojeny konotace s vyšší inteligencí, stejně tak Doktor brýle nasazuje pouze v momentech, kdy řeší nějaký problém, dívá se na něco jemu neznámého a soustředí se. Sám desátý Doktor prohlásil, že s nimi prostě vypadá „trochu chytřejí.“¹⁷⁸ Jedenáctý Doktor v *Andělé dobývají Manhattan*¹⁷⁹ došel dokonce ke zjištění, že díky brýlím Amy vidí lépe na čtení. Dvanáctý Doktor v dosud vysílaných dílech nosil pouze brýle sluneční, které doplňovaly jeho ležérní

¹⁷⁸ Doctor Who. Mini epizoda: *Time Crash*. Velká Británie, BBC One, 2005. 16. 11. 2007.

¹⁷⁹ Doctor Who. 7. řada, 5. díl, *The Angels Take Manhattan*. Velká Británie, BBC One, 2005. 29. 9. 2012.

vzhled a které byly zároveň sonické a jejich bližším určením se zabývám v kapitole 5.5.2 „*Sonický šroubovák*.“

5.5 Objektivní korelát

Objektivní korelát jakožto prostředí, ve kterém se postava nejčastěji nachází, myšleno tím její domov nebo pracoviště, a objekty spojené s postavou, které spoustu charakterových vlastností postavy reflektují a doplňují ji, dokreslují osobnost podle toho jaký k nim má postava vztah a jak se k nim chová. Prostor, ve kterém se postava nachází, také determinuje její postavení ve společnosti a přibližuje nám její životní styl. Prostor, ve kterém se postava nachází, ovlivňuje naše vnímání dané postavy ještě před tím, než je cokoli řečeno.

5.5.1 TARDIS

„*Který idiot by kradl čtyřicítku TARDIS?*“¹⁸⁰

Neboť je Doktor mužem bez domovské planety a tím pádem bez domova, musíme k analýze jeho nejbližšího okolí přistupovat vzhledem k jiným předmětům. Nejdůležitějším objektem spojeným s postavou Doktora je bezpochyby jeho vesmírná loď a stroj času, TARDIS.¹⁸¹ Doktorova TARDIS zvenku vypadá jako Policejní budka z Londýna z 60. let, (Obr. 5.5.1.1) neboť technologie, tzv. chameleoní obvod, díky kterému TARDIS mění svou podobu je v jeho lodi pokažený. TARDIS typ TT 40, Mark 3¹⁸² byla muzejní kousek, už když si ji Doktor vybral.

TARDIS má typický zvuk, který slyšíme při jejím vzletání či přistávání. Tento zvuk za léta Doktorova cestování přináší naději, kdekoli se ve světě objeví, ale stejně tak v Doktorových nepřátelích vzbuzuje strach a přináší hrozbu. Zvuk je také popisován jako zvuk vesmíru.¹⁸³ Zvuk TARDIS je tedy asociován s příchodem

¹⁸⁰ Doctor Who. 7. řada, 13. díl. *The Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 18. 5. 2013.

¹⁸¹ TARDIS byla vysvětlena v kapitole 4.1 „*Pánové času a fenomén regenerace*.“

¹⁸² Doctor Who. 6. řada, 8. díl, *Let's Kill Hitler*. Velká Británie, BBC One, 2005. 27. 8. 2011.

¹⁸³ Doctor Who. 2. řada, 10. díl, *Love and Monsters*. Velká Británie, BBC One, 2005. 17. 6. 2006.

ne vesmírné lodi, ale samotného Doktora, a tyto emoce, jež zvuk TARDIS v lidech a jiných bytostech vzbuzuje, opět poukazují na ústřední roli postavy Doktora v jeho fikčním světě.

V díle *Čas Andělů*¹⁸⁴ řídí TARDIS River Song, aniž by však loď tento typický zvuk vydala. Doktor se diví, a River na to odvětlí „*Ten zvuk to dělat nemá. Necháváš zapnuté brzdy.*“¹⁸⁵ Doktor se však nechá slyšet, že má tento zvuk příliš rád. V několika dílech ho ale také vidíme, že s TARDIS přistane potichu. Vidíme ale však, že Doktor očividně není nejlepší řidič.

Doktor a TARDIS, jelikož spolu cestují už přes sedm set let, mají velmi blízký a intimní vztah. Doktor k TARDIS často mluví, neboť ho prý může slyšet, a údajně ji často i hladí.¹⁸⁶ Vzhledem k tomu, že TARDIS je živá bytost, o to zajímavější je, když se její mysl v díle *Doktorova žena*¹⁸⁷ přesune do těla ženy a poprvé v životě s Doktorem komunikuje.

Na vztahu s Doktorem a TARDIS vidíme jeho nespolehlivost a nechuť následovat určitá pravidla.

Mysl TARDIS: „*Nikdy nečteš instrukce. Cedula na dveřích říká , otevřít sem. ‘ A co ty děláš? ‘*“

Jedenáctý Doktor: „*Já otevírám ,tam‘‘*“

Mysl TARDIS: „*Pokaždé. 700 let cestování, dveře policejní budky se otevírají ,sem!‘‘*“¹⁸⁸

Doktor je v cestování časem hodně nešikovný. Často se mu stává, že přistane v úplně jinou dobu na úplně jiné místo, než původně zamýšlel. Tento fakt TARDIS vytkne, „*Nikdy jsi nebyla spolehlivá. Ne vždycky jsi mě vzala tam, kam jsem chtěl!*“ – „*Ne, ale vždycky jsem tě vzala tam, kam jsi potřeboval.*“¹⁸⁹ Stejně

¹⁸⁴ Doctor Who. 5. řada, 4. díl, *The Time of Angels*. Velká Británie, BBC One, 2005. 24. 4. 2010.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Doctor Who. 2. řada, 3. díl, *School Reunion*. Velká Británie, BBC One, 2005. 29.4 2006.

¹⁸⁷ Doctor Who. 6. řada, 4. díl, *The Doctor's Wife*. Velká Británie, BBC One, 2005. 14. 5. 2011.

¹⁸⁸ Tamtéž

¹⁸⁹ Tamtéž.

tak neví, od čeho jsou určitá tlačítka, nebo jako v díle *Manželé River Song*¹⁹⁰ zjišťuje, že nějaká tlačítka mají jinou funkci, než se domníval.

Silné pouto Doktora a TARDIS je zakořeněno i v jejich společných začátcích. Doktor několikrát zmíní že TARDIS ukradl a utekl s ní z Gallifrey, ale v jednom díle je naznačeno, že TARDIS si sama vybrala Doktora, protože chtěla taky utíkat, vidět vesmír, a Doktor byl jediný natolik šílený, aby utíkal s ní. V několika dílech je Doktor označován jako „*šílenec s budkou*“ a sám tak označuje i sebe. Takto blízký vztah je nám představen i na skutečnosti, že TARDIS Doktora doprovází nejen celý život na cestách, ale na planetě Trenzalore se stane i místem jeho posledního odpočinku.

Doktor často TARDIS oslovuje jako „*sexy*“, její vědomí v díle *Doktorova žena*¹⁹¹ vysloví přání, aby jí tak říkal nadále a sama prohlásí „*sexy*“ za její jméno. Doktor také humorně označuje TARDIS jako mobilní telefon:

Clara: „*Když říkáš, 'mobilní telefon,' proč ukazuješ na tu modrou budku?*“
Dvanáctý Doktor zmíní jeho verzi toho, co pro něj znamená akronym TARDIS, a to „*Totally a radically driving in space,*“¹⁹² v překladu „*totální a radikální řízení ve vesmíru.*“ Tento název opět napovídá, zda je Doktor dobrý nebo špatný řidič. Jeho nedostatky v oblasti řízení jeho vesmírné lodi ho však nijak neznepokojují.

Mění se také vnitřní vzhled TARDIS, každý Doktor si ji upraví ve svém stylu. Když se potkají inkarnace válečného, desátého a jedenáctého Doktora, desátý k interiéru nové TARDIS prohlásí: „*Oh, ty jsi dekoroval... Nelíbí se mi to.*“¹⁹³ TARDIS devátého a desátého Doktora je uvnitř rezavé, měděné barvy s modrým osvětlením, vypadá zastarale a velmi technicky. (Obr. 5.5.1.2) Je jasné, že devátá inkarnace Doktora po příchodu z války příliš nepřemýšlela nad interiérem jeho lodi a stejně tak jako je jeho kostým a chování nevýstřední, není důvod, aby i jeho loď oplývala podobnými aspekty. Pro devátou inkarnaci už vůbec to, že má vesmírnou loď, je dostatečně výstřední. Desátý Doktor je povahou velmi sentimentální a

¹⁹⁰ Doctor Who. Christmas special: *The Husbands of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2015.

¹⁹¹ Doctor Who. 5. řada, 4. díl, *The Doctor's Wife*. Velká Británie, BBC One, 2005. 14. 5. 2011.

¹⁹² Doctor Who. 9. řada, 8. díl, *Zygon Inversion*. Velká Británie, BBC One. 2005. 7. 11. 2015.

¹⁹³ Doctor Who. 50s Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

nezměněný vzhled interiéru tuto charakteristiku dokresluje. Jedenáctý Doktor změnil interiér TARDIS v páté sérii na elegantnější, více útulný, lesklý, se skleněnou podlahou. (Obr. 5.5.1.3) TARDIS tak omládne spolu s novou inkarnací Doktora a je moderní, designově promyšlená, v teplých a pozitivních barvách, reflektujících hravost a energičnost postavy. Během inkarnace jedenáctého Doktora se změnil interiér TARDIS ještě jednou, na velmi futuristický, šedo modrý, se znaky Pánů Času. (Obr. 5.5.1.4) Interiér Doktor změnil poté, co se rozloučil s postavou Amy, stejně jako změnil jeho kostým. Nová TARDIS působí vzhledem k barvám smutně a chladně, odrážející Doktorovy emoce po ztrátě blízkých přátel. Druhý typ TARDIS jedenáctého Doktora si přenechá i jeho dvanáctá inkarnace, k níž je chladnost a elegance interiéru vhodná.

V díle *Den Doktora*¹⁹⁴ sedí Válečný Doktor, desátý a jedenáctý u čaje a vedle sebe stojí třikrát TARDIS – jedna a ta samá, ovšem každá z jiné doby. TARDIS válečného Doktora je nejvíce oprýskaná a zašlá. TARDIS jedenáctého Doktora je nejzářivější modrou barvou. (Obr. 5.5.1.5) Stará TARDIS Válečného Doktora nám říká, že on se nezabývá vzhledem, má na starosti mnohem závažnější věci a důležitá pro něj je funkce TARDIS a nic jiného. Exteriér TARDIS desátého Doktora koresponduje s jejím interiérem, obojí vypadá zašle a Doktor se o to natolik nezajímá. Jedenáctý Doktor, ten, který si zakládá nejvíce i na svém vlastním vzhledu si zakládá i na tom, aby jeho TARDIS byla netknutá a zářivě modrá.

5.5.2 Sonický šroubovák

Nezbytnou součástí Doktora je jeho sonický šroubovák, který umí prakticky cokoli; jediná jeho chyba je, že je neúčinný na dřevo. Slouží mu pro maličkosti, jako otevírání dveří, zažehnutí jiskry, používá ho pro práci s počítači a jinou technologií ale umí i skenovat tělo pro lékařské účely. V průběhu seriálu se stává šroubovák technicky vyspělejší a Doktor přidává více funkcí. Funguje na principu spojení s vědomím, propojení s myšlenkou. Na svůj šroubovák Doktor spoléhá nejvíce, je pro něj jako jeho pravá ruka; pokud se dostane do situace, kdy šroubovák

¹⁹⁴ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013 .

nemůže použít, jeho funkce selžou nebo ho omylem zničí, je Doktor vyveden z míry.

Na vysvětlení proč zrovna šroubovák naráží devátý Doktor v konverzaci s kapitánem Jackem Harknessem. Ten si myslí, že šroubovák je absurdní, jak mohl Doktor vůbec na něco takového přijít. Doktor odpovídá: „*Co? Nikdy ses nenudil? Nikdy jsi neměl dlouhou noc? A spoustu skříní, které jsi potřeboval složit?*“¹⁹⁵ Vtip ohledně skládání skříní se v seriálu objevuje, když Válečný Doktor kritizuje jedenáctou a dvanáctou inkarnaci, za jejich způsob držení šroubováků (obrázek), neboť je to pouze šroubovák a ne zbraň: „*Co jako uděláte, složíte na ně skříně?*“¹⁹⁶ Ohledně nesmyslnosti a neúčinnosti šroubováku ho popichuje i River, kdy bojují proti Tichu a zatímco ona po nich střílí zbraní, Doktor používá šroubovák.

River: „*Co děláš?*“

Jedenáctý Doktor: „*Pomáhám!*“

River: „*Máš šroubovák! Běž sestavit skříně!*“¹⁹⁷

Doktor je postava, která nenávidí zbraně a jiné předměty sloužící k ničení,¹⁹⁸ proto má také šroubovák a ne například sonickou zbraň – jako Jack Harkness sonický blaster. Nejoblíbenější vlastnost sonického šroubováku popisuje následovně: „*Neškodný, přesně tak, jak se mi to líbí. Nezabije, nezraní, nezmrzáčí, ale řeknu vám, co dělá. Je velmi dobrý na otevírání dveří.*“¹⁹⁹ I přes Doktorův odpor ke zbraním může šroubovák sloužit ničivě. Může ničit technické a neživé věci a stejně jako může zneškodnit zbraně, může i zvýšit jejich sílu a udělat je nebezpečnějšími. Této vlastnosti používá pouze v nezbytných případech.

Dvanáctý Doktor představil v několika dílech sonické brýle, jako „*nositelnou technologii.*“²⁰⁰ Podle slov hlavního scénáristy, Stevena Moffata mu šroubovák vyměnili za brýle pouze pro pobavení. „*Proč by měl být Doktor navždy*

¹⁹⁵ Doctor Who. 1. řada, 9. díl, *The Empty Child*. Velká Británie, BBC One, 2005. 21. 5. 2005.

¹⁹⁶ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

¹⁹⁷ Doctor Who. 6. řada, 2. díl, *The Day of the Moon*. Velká Británie, BBC One, 2005. 30. 4. 2011.

¹⁹⁸ V kapitole 5.3 „*Doktor*“ popisují Doktora a jeho vztah ke zbraním.

¹⁹⁹ Doctor Who. 2. řada, 13. díl, *Doomsday*. Velká Británie, BBC One, 2005. 8. 6. 2006.

²⁰⁰ Doctor Who. 9. řada, 1. díl, *The Magician's Apprentice*. Velká Británie, BBC One, 2005. 19. 11. 2015.

spojený se šroubovákem? Možná by se mu líbilo to obměnit. ²⁰¹ V *Hell Bent* ²⁰² se vrátil zpět k sonickému šroubováku.

5.6 Vztah společníků a dalších postav s postavou Doktora

„Oh, koukni na sebe. Vězíš mezi holkou a budkou. Příběh tvého života, hm?” ²⁰³

Společníci Doktora slouží jako prostředník mezi diváky a Doktorem. Společníci jsou obyčejní lidé, se kterými se divák může ztotožnit a přiblížit se tak nedosažitelné postavě Doktora. Tímto způsobem pracuje postava Doktora s jednotlivcem jako s důležitou bytostí pro svět.

Doktor: *„Za 900 let jsem ještě nepotkal nikoho, kdo by nebyl důležitý.”* ²⁰⁴

Pro jeho společníky je cestování s Doktorem vytržením z jejich obyčejných, nezáživných životů, Doktor jim poskytuje jejich patnáct minut na výsluní. ²⁰⁵

Donna: *„Jak bych se mohla vrátit zpátky do normálního života, po tom co všechno jsem viděla?”* ²⁰⁶

Doktorovi společníci na cestách jsou jeho nejbližší přátelé, jedni z mála, kteří znají jeho původ a minulost. Společníci slouží také jako soudci jeho rozhodnutí, kladou mu otázky, nutí ho přemýšlet o jeho rozhodnutích dvakrát a nezneužívat moc, kterou má. Blízký vztah Doktora a jeho společníků má často za následek problém v rozhodování Doktora ve správných či špatných věcech. Mnohokrát se Doktor rozhodne riskovat a obětovat bezpečnost jiných lidí, planet i galaxií jen aby zachránil daného společníka, zvláště proto, že mu to kdysi slíbil. Ve společnicích Doktor vzbuzuje velkou důvěru, zatím všichni společníci z obnovených sérií se s Doktorem rozhodli cestovat téměř ihned po jejich prvním

²⁰¹ BBC. Steven Moffat on the Sonic Shades - Doctor Who: Series 9 (2015) - BBC One. On: Youtube [online]. Zveřejněno 3. 10. 2015. [vid. 2016-04-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=jrw_2Jp_72Q

²⁰² Doctor Who. 9. řada, 12. díl, *Hell Bent*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 12. 2015.

²⁰³ Doctor Who. 50s Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

²⁰⁴ Doctor Who. Christmas special: *A Christmas Carol*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2010.

²⁰⁵ GREEN, John P. „The Regeneration Game: Doctor Who and The Changing Faces of Heroism.“ *Impossible worlds, impossible things: cultural perspectives on Doctor Who, Torchwood and The Sarah Jane Adventures*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2010. str. 15.

²⁰⁶ Doctor Who. 4. řada, 6. díl, *The Doctor's Daughter*. Velká Británie, BBC One, 2005. 10. 5. 2008.

setkání. Mnoho z jeho společníků s ním cestuje i přes to, že jsou si vědomi nebezpečí, které je s Doktorem čeká.

Jako společníky nejčastěji preferuje ženy, v obnovených sériích Doktor dosud neměl plnohodnotného společníka muže, pouze se k němu na pár cest přidal Kapitán Jack Harkness, při cestování s Amy pak její manžel Rory Williams.

Postavení společníků vůči Doktorovi se mění, tvůrci posouvají hranice toho, co všechno si Doktorův společník může dovolit a díky tomu se mění i pozice, kterou po boku Doktora zastávají. I tak ale stále všechny ženské postavy zastávají roli dívky v nesnázích.

Rose byla na Doktorovi tak upnutá, že s ním chtěla strávit zbytek života. Martha, přestože k Doktorovi chovala stejné emoce jako Rose, na Doktorovi tak nelpěla, a sama pochopila, že s nesmrtelným polobohem pro ni není možné zůstat navždy.

Donna se nám představila jako postava, která si s Doktorem nebere servítky, je obyčejný parták, a k Doktorovi necítí nic romantického. Donna Doktora často tituluje „marťan“ nebo „kosmonaut“, a myslí to s ne zrovna pozitivními konotacemi, sám Doktor je bere jako urážky. Pro jeho postavu je Donna příjemná změna, kdy konečně cestuje s někým, kdo k němu slepě nevzhlíží jako k božské postavě a nebojí se mu říci svůj názor.

Poté co se River Song, dcera Amy a Roryho provdala za Doktora, Amy a Rory se tak stali tchýní a tchánem postavy Doktora. Doktor je jako rodinu opravdu bere, díky nim se mu dostává náhled do obyčejného pozemského života a neustále se k nim rád vrací. V několika dílech Doktor zmíní, že kdysi dávno měl na planetě Gallifrey i svou rodinu a děti. Díky Amy a Rorymu opět není sám a jejich vztah je ten nejbližší, který s některým ze společníků z obnovené série má. Po svatbě Amy a Roryho začnou postavy brát cestování s Doktorem spíše jako dovolenou, zatímco se snaží žít obyčejný život na Zemi. Odchod postavy Amy je také spojen s romantickou láskou, avšak ne k Doktorovi, ale k jejímu muži, Rorymu.

Zatím nejsilnější ženskou postavou se stala společnice Clara. Sice je stále v mnoha dílech Doktorem zachraňována, ale také si vede na Zemi vlastní život a necestuje s Doktorem bez přestávek jako například Martha a Rose. Doktor ji sice zachrání pomocí technologie Pánů Času od její smrti, ale aby se jí znovu nastartovalo srdce je potřeba vymazat jí vzpomínky na Doktora. Clara ale vezme svůj život do svých rukou, vzpomínky se vymažou Doktorovi a ne jí a ona ukradne TARDIS a rozhodne se cestovat sama, bez Doktora.²⁰⁷

Pro Doktora, jako pro nesmrtelného mimozemšťana, je nevyhnutelné společníky měnit. I kdyby oni mohli strávit zbytek jejich života s ním, on nemůže strávit zbytek jeho života s nimi. Doktor je již po letech zničený tím, že ztrácí své přátele, ale stejně nedokáže cestovat sám. Vinu za společníky, které ztratil, klade vždy na sebe. Sám si to uvědomuje a nazve se hloupým sobcem, který jen přivádí lidi do nebezpečí.²⁰⁸

Důvod proč neustále cestuje s dalšími a dalšími společníky, i když jejich konec je často velmi srdcervoucí, je prostý. Doktor neustále potřebuje pozornost, obecnost pro jeho konání a dobré skutky. Při cestování časem sám se stává osamělým, cynickým a nebaví ho to. Společníci mu připomínají, za co bojuje. Dokáží Doktora uklidnit a usměrnit.

River: *„Někoho potřebuje, pořád někoho potřebuje, i přestože si to nedokáže připustit.“*²⁰⁹

Mnohokrát je v seriálu zmíněno, že když postava Doktora cestuje sama, má to na ni špatný vliv.

Amy vyčte Doktorovi jeho chování:

Amy: *„Kdy se zabíjení stala volba?“*

Jedenáctý Doktor: *„Pokaždé když vyjednávám, vrátí se. Musí zodpovídat za své činy.“*

Amy: *„Musíme být lepší než on. Jsi dobrý muž, ale někdy na to zapomínáš.“*²¹⁰

²⁰⁷ Doctor Who. 9. řada, 12. díl, *Hell Bent*. Velká Británie, BBC One, 2005. 5. 12. 2015.

²⁰⁸ Doctor Who. 6. řada, 12. díl, *Closing Time*. Velká Británie, BBC One, 2005. 24. 9. 2011.

²⁰⁹ Doctor Who. 7. řada, 13. díl, *The Name of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 18. 5. 2013.

²¹⁰ Doctor Who. 7. řada, 3. díl, *A Town Called Mercy*. Velká Británie, BBC One, 2005. 15. 9. 2012.

V mini epizodách předcházejících sedmé sérii, *Pond Life*²¹¹ vidíme inkarnaci jedenáctého Doktora, který cestuje sám, a nevypadá to, že by trpěl depresemi. Nahrává doprovodné vokály v nahrávacím studiu, utíká sám před nebezpečím a vypadá spokojeně. Má se ovšem za kým vracet a komu o svých zážitcích vyprávět. Poté, co Doktor ztratí své Amy a Roryho, odebere se do ústraní a bydlí sám nějakou dobu ve své TARDIS na oblaku, necestuje a zařekl se, že už vesmíru nikdy nepomůže.

Desátý Doktor, poté co ukončil cestování s Donnou a cestuje vesmírem sám, v díle *Waters of Mars*²¹² narazí na úplně první lidskou základnu na Měsíci v roce 2059. Vzhledem k tomu, že je cestovatel časem ví, že všichni lidé na této základně mají zemřít zrovna v ten den, ve kterém na Měsíc dorazil. Nejdříve nikoho z nich zachránit nechce, neboť tato událost je pevným bodem v čase²¹³ a nesmí ji nic ovlivnit. Velitelce základny, Adelaide, mezitím prozradí, že ten den musí zemřít, ale že její smrt inspiruje její vnučku a další lidi k cestování do vesmíru, a díky tomu že je jedním z nejvlivnějších a nejdůležitějších lidí co kdy na planetě Zemi žili. Ke konci dílu si Doktor připomene, že je posledním Pánem Času v celé galaxii a usmyslí si, že není vyšší autority než je on sám a že pravidla času se mu musí podřídít. Proto se obyvatelé základny rozhodne zachránit. Sklidí tím však kritiku od velitelky, že jeho čin může změnit budoucnost celé lidské rasy a že nikdo by neměl být tak mocný.

Doktor: „*Adelaide, už jsem něco podobného někdy udělal. V menším měřítku, zachránil jsem méně důležité lidi. Ale nikdy ne někoho tak důležitého jako jsi ty. Oh, jsem dobrý!*“

Adelaide: „*Méně důležité? Jako třeba Mia a Yuri?*“²¹⁴ *A kdo rozhoduje o tom, že jsou nedůležití? Ty?*“²¹⁵

²¹¹ BBC. *Pond Life. Doctor Who Prequel: Pond Life Omnibus - Series 7 Autumn 2012 - BBC One*. In: Youtube [online]. 31. 8. 2010. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=9ZkWjkvaKpA>

²¹² Doctor Who. Special: *The Waters on Mars*. Velká Británie, BBC One, 2005. 15. 11. 2009.

²¹³ V seriále existují tzv. pevné body v čase, což jsou fixované události, které nesmí být nikdy změněny a musí se udat pokaždé přesně tak, jak jsou. Díky těmto bodům je čas stabilní, a pokud se nějaký bod poruší, může nastat v čase trhlinka.

²¹⁴ Mia a Yuri jsou další zachránění lidé ze základny na Měsíci.

²¹⁵ Doctor Who. Special: *The Waters on Mars*. Velká Británie, BBC One, 2005. 15. 11. 2009.

Velitelka je Doktorovým chováním tak zklamaná, že pro to, aby náhodou nedošlo ke změně budoucnosti lidské rasy, spáchá sebevraždu. Doktora její jednání probudí a zjistí, že zašel moc daleko a že není tak všemocný, jak si myslel.

Dvanáctý Doktor po čase samoty dojde na šílenou teorii, že člověk nikdy není sám a vymyslí si bytost, jež má perfektní krycí mechanismus, a málem se pro potvrzení této teorie nechá zabít.

Postava Doktora se skrze sérii setkává s romantickými zápletkami. Pro Doktora je milostný život neobvyklý, často se při narážkách na lásku či líbání tváří, jakože je to pro něj trapné téma a ačkoli během sérií nemá o ženy a lásku nouzi, pokládá milostný život na druhou kolej. Jeho první společnice, Rose Tyler se do Doktora zamiluje, a je vidět, že Doktor její náklonnost opětuje, ale nijak jí to nedává najevo. V díle Soudný den, kdy Rose zůstane na Zemi v jiné dimenzi, promítne díky technologii TARDIS své tělo do tohoto jiného světa, aby se s Rose mohl rozloučit. Jeho poslední slova jsou: „*Rose Tyler, jestli toto je poslední šance to říct...*“²¹⁶ Větu však nedořekne, neboť se vysílání přeruší. Je však zřejmé, že jí chtěl vyznat své city. Společnice Martha, se kterou desátý Doktor cestuje s jako další v řadě, se do něj také zamiluje, on její city však neopětuje, je stále otřesený ze ztráty Rose.

Opravdový romantický vztah Doktor zažívá až s River Song. Ačkoli je jejich vztah komplikovaný vzhledem k tomu že se jako cestovatelé času neustále potkávají ve špatném pořadí, Doktor si k River vybuduje velmi blízký vztah se silnými milostnými emocemi. Doktora její přítomnost vyvádí z míry, neboť zatímco ostatní ženské postavy na Doktora vzhlíží a respektují ho, River se nebojí se nad něj povýšit a urazit jeho sebevědomí. Doktor s ní často flirtuje, pošťuchují se, vždy se neváhá objevit tam, kde ho River potřebuje. V díle *Svatba River Song*²¹⁷ si dají manželský slib, i když je to z důvodu vyřešení zápletky a ne jako konvenční svatba. Přestože se časová linie River nejvíce kříží s linií jedenáctého Doktora, můžeme u

²¹⁶ Doctor Who. 2. řada, 13. díl, *Doomsday*. Velká Británie, BBC One, 2005. 8. 6. 2006.

²¹⁷ Doctor Who. 6. řada, 6. díl, *The Wedding of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 1. 10. 2011.

nich vidět nejsilnější propojení v díle *Manželé River Song*,²¹⁸ kdy potká Doktorovu dvanáctou inkarnaci. Jedenáctý Doktor se k River choval poměrně odtažitě a chladně, jejich vztah byl nefunkční už jen vzhledem k tomu, že když River byla do Doktora nejzamilovanější, on ji teprve poznával a nezvládl si ji v tak brzkém stádiu blíže pustit k tělu. V díle *Manželé River Song*²¹⁹ River velmi smutně podotkne, že sice ona Doktora miluje, ale její city rozhodně opěťované nejsou, že Doktor se o nezajímá a má lepší věci na práci, než aby ji zachraňoval. Vzápětí však zjistí, že ten muž po jejím boku je Doktorem, pouze s novou tváří, a je tam, aby ji zachránil. Postava River má tedy konečně po boku muže, kterého si zaslouží, oproti dětinské jedenácté inkarnaci.

5.7 Performance

Herecká performance, to jak herec vytváří postavu a pracuje se vzhledem, tělem, hlasem, kostýmy a rekvizitami postavy pomocí mimiky, gest či postoje těla, nám sděluje emoce a vlastnosti postavy. Tyto znaky podléhají konvencím, které jsou rozdílné pro danou kulturu v dané době, a čteme je na základě našich každodenních zkušeností. V rámci kapitoly budu analyzovat způsob, jakým herci jednotlivých inkarnací používají mimiku, gesta a pracují s tělem v určitých situacích za určitým sdělením emocí postavy. Mnohokrát používají konvenční způsoby sdělování emocí, proto u každé inkarnace Doktora budu rozebírat podobné emoce a to, jak jsou stejné nebo se liší.

Devátý Doktor, Christopher Eccleston, má severský přízvuk, na to Rose jako postava Doktora odvětil „*Mnoho planet má sever.*“²²⁰ Rytmus řeči je pomalejší než u ostatních inkarnací, často poměrně klidný, ovšem rázný a autoritativní. Devátý Doktor je nejméně excentrický i ve svém chování a oblékání, stejně tak pracuje herec i s hereckými znaky. Pro vytvoření postavy Doktora nejvýrazněji pracuje s obočím a s ústy. Kladné emoce samozřejmě ukazuje úsměvem, v jeho případě je to opravdu velmi široký úsměv, (Obr. 5.7.1) jež značí, že je nad věcí, nedělá si

²¹⁸ Doctor Who. Christmas special: *The Husbands of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2015.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Doctor Who. 1. řada, 1. díl, *Rose*. Velká Británie, BBC One, 2005. 26. 3. 2005.

starosti, má radost. Pro postavu, která se právě vrátila z války a je jí stále hluboce zasažena je takto široký úsměv nečekaný, avšak postava se snaží na minulost zapomenout. Při setkání s jeho největším nepřítelem, mimozemšťanem rasy Daleků, kteří byli součástí Časové války, vidíme jeho emoce související s touto skutečností a z jeho tváře poznat hněv a nenávist, (Obrázek 5.7.2.) kdy pracuje s pokrčeným obočím a zkřivenými ústy, vzhledem k obrazné artikulaci. Pootevřená ústa a prázdný pohled značí vyděšení, (Obr. 5.7.3) což je o postavy neobvyklá reakce, neboť Doktor aspoň na venek vypadá, že pro něj není nic hrozbou. Se zvednutým obočím pracuje při zvědavosti, (Obr. 5.7.4) při nepochopení obočí pokrčí a přivře oči. (Obr. 5.7.5) Obojí práce s obočím působí komicky, neboť je lehce přehnaná a je v kontradikci s klidem a dospělým chováním deváté inkarnace. Na obrázcích můžeme vidět, že všechna mimika herce pracuje s konvenčními postupy a nijak se jim nevymyká, stejně tak herec nepřisoudil jeho hereckým výkonem postavě žádná charakteristická gesta či pohyb postavy.

David Tennant jako desátý Doktor má hlubší, lehce zabarvený a tišší hlas, často klidný tón. Rytmus řeči je plynulý, poměrně rychlý a proto desátá inkarnace působí velmi sebevědomě. Úsměv postavy je opět velmi široký, jako předchozí inkarnace, vyzařující silné a šťastné emoce, (Obr. 5.7.6) tentokrát již s delším časovým odstupem od války, kdy jsou pro něj nejšťastnější okamžiky po boku společníků. S mimikou tváře pracuje zvláště při negativních emocích, jeho nesouhlasné pohledy, mračení se, (Obr. 5.7.7) případně ukazuje nenávist opět silnou artikulací a pohledem. (Obr. 5.7.8) Tato mimika podtrhuje Doktorovy emoce, které cítí vůči antagonistům a jejich nemorálnímu jednání. Nejčastěji na emoce poukazuje práci s obočím. Mračí se, pokud se snaží něčemu porozumět, nebo se mu něco nelíbí. (Obr. 5.7.9) Naopak má zvednuté obočí a vykulené oči když se něčemu diví. (Obr. 5.7.10) Tato mimika tváře postavu dokresluje jako klidnou a relativně vyváženou inkarnaci. Tennant s tělem Doktora pracuje velmi rozvážně, nijak excentricky, nepoužívá ani žádná typická gesta. Nejčastěji můžeme vidět postavu Doktora stát ležerně s rukama v kapsách kalhot, (Obr. 5.7.11) což opět doplňuje jeho klidné vzezření.

Představitel jedenáctého Doktora si s mimikou vyhrál nejvíce, jeho výrazy tváře velmi často přehání, (Obr. 5.7.12) až to působí komicky, a i jeho mračení (Obr. 5.7.13) působí ne příliš vážně. Jeho úsměvy mohou být jemné (Obr. 5.7.14), ale pokud má postava opravdu radost, opět emoce příliš zveličuje. (Obr. 5.7.15) Jeho gesta a tělesná performance jsou také často přehnané, mnohdy se při chůzi kýve, poskakuje, při mluvení používá výraznou gestikulaci. (Obr. 5.7.16, 5.7.17) Jedenáctý Doktor se pohybuje jako by nad svým tělem neměl kontrolu, je velmi nemotorný, dělá často otočky. (Obr. 5.7.18 - 5.7.20) Jak mimika, tak práce s tělem patří k jeho dětinskému chování. Válečný Doktor se sám tomuto aspektu jedenáctého diví, „*Jsi schopný mluvit, aniž bys tak mával rukama?*“²²¹ Ostatní inkarnace Doktora jsou mnohem uvážlivější v práci s tělem. Jedenáctá inkarnace Doktora je vzhledem k práci s postavou nejexcentričtější a nejdětinnější.

Peter Capaldi, jež ztvárňuje dvanáctého Doktora, je původem ze Skotska a s tím i pracuje v rámci postavy, ta má tedy skotský přízvuk. Opět má hluboký hlas, mluví rychle, často však zbrkle, neboť postava hned říká to, co má na mysli, a mluví také poměrně nahlas, autoritativně. Postava dvanáctého Doktora je často neslušná a neomalená a zbrklé vyjadřování tento aspekt zveličuje a poukazuje na to, že postava se nad svými výroky pořádně nezamýšlí. Dvanáctý Doktor, jak bylo zmíněno v kapitole 5.4 „*Vzhled*“, má pořád našťvané obočí. (Obr. 5.7.21) I přes jeho našťvané obočí jeho úsměv působí upřímně, avšak Capaldi postavě nepřisuzuje tak příliš široký úsměv jako mají ostatní inkarnace. (Obr. 5.7.22) Postava však i s úsměvem vypadá poměrně vážně. U dvanácté regenerace Doktora vzhledem k negativním emocím nedošlo k žádné změně oproti dalším regeneracím a při setkání se s antagonisty postava opět nešetří výrazy našťvání až zuřivosti. (Obr. 5.7.23) Vzhledem k vážnosti dvanácté inkarnace tak rozčilení umocňuje temnost a autoritativnost postavy. S tělem pracuje Capaldi velmi rozvážně, pouze velmi gestikuluje, (Obr. 5.7.24) neboť často mluví o věcech velmi přísně. Některá jeho gesta však používá pro pobavení a odlehčení tomuto strohému vzhledu postavy (Obr. 5.7.25) a dodává postavě trochu mladosti a ubírá upjatosti. K jeho našťvanému

²²¹ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

obočí přidal herec postavě i zkřížené ruce,²²² indikující odtažitost, negativní emoce, přemýšlivost.

Nardal: „*Proč je [ruce] pořád křížíš?*“ Doktor: „*Protože je křížím, mám křížící ruce.*“²²³ (Obr. 5.7.26)

Válečný Doktor má hlubší hlas, chraplavý, mluví pomalu, potichu, dobře artikuluje, mluví reprezentativně. Z jeho mimiky jdou poměrně těžko přečíst emoce, a co si postava myslí, jeho užití mimiky je velmi jemné, téměř nezaznamatelné. (Obr 5.7.27 – 5.7.29) Oproti ostatním inkarnacím, jejíž protagonisty vyjadřují emoce často velmi zjevně až výstředně, je Válečný Doktor v tomto ohledu uzavřený a neprůbojný. Jeho jemná, až neviditelná mimika souvisí s emocemi postavy, kdy je zmožena válkou, nemá důvod pro silné projevy emocí a je apatický. Pohybuje se pomalu a rozvázně, a zároveň přiměřeně věku představitele; oproti ostatním inkarnacím postava ani před ničím neutíká a jeho uvážlivým pohybem těla spíše indikuje, že čin, ke kterému se chystá, se snaží spíše oddálit než uspěchat. Při práci s tělem je postava lehce shrbená, což naznačuje málo sebevědomí dané inkarnace vzhledem k okolnostem války. (Obr. 5.7.30)

V díle *Den Doktora*²²⁴ herci pracují s postavou desátého a jedenáctého Doktora synchronizovaně, aby bylo poznat, že představují stejnou postavu. Ve stejnou chvíli si nasazují brýle, (Obr. 5.7.31), během dialogu se doplňují, mimiku však při vyjadřování podobných emocí synchronizovanou nemají. (Obr. 5.7.32) Používají stejná gesta a stejně se pohybují. (Obr. 5.7.33 – 5.7.36) Vytváří tak dojem, že obě inkarnace jsou opravdu postavou Doktora a ačkoli se v mnoha aspektech liší, jejich chování je stále podobné. Přestože je v tomto díle i postava Válečného Doktora, John Hurt s postavou nepracuje stejně jako další dva představitelé, aby byl vidět posun mezi jeho inkarnací bojovníka a tím, čím se má stát poté, co zničí svou planetu.

²²² K obočí i ke zkříženým rukou v originále referují slovíčkem „cross,“ které v překladu znamená jak zkřížený, tak našťvaný. Proto význam obočí a rukou spojuji.

²²³ Doctor Who. Christmas special: *The Husbands of River Song*. Velká Británie, BBC One, 2005. 25. 12. 2015.

²²⁴ Doctor Who. 50's Anniversary Special: *The Day of the Doctor*. Velká Británie, BBC One, 2005. 23. 11. 2013.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat pět regenerací fikční postavy Doktora v devíti sériích obnoveného seriálu Pán Času a určit odlišné či podobné znaky jednotlivých inkarnací a popsat vývoj postavy napříč devíti sériemi.

Analýzu postavy jsem zprostředkovala pomocí metodologických východisek Richarda Dyera a Jeremy G. Butlera, kdy jsem postavu dekonstruovala na základě jednotlivých znaků, které oba autoři vydělují. Součástí práce je také narativní analýza podle metodologie Butlera, kdy jsem určila formu pořadu podle typických narativních prvků jako televizní sérii, a žánrová analýza, při níž se metodologicky opírám o sémanticko-syntaktický přístup Ricka Altmana, jež slouží pro následné označení seriálu jako žánru science fiction, což je významné pro práci s postavou na základě žánrových konvencí. Práce obsahuje také popis určitých aspektů fikčního světa seriálu, relevantních pro následnou analýzu konstrukce postavy.

Hlavní částí práce je tedy popis jednotlivých znaků postavy, na kterých demonstruji variabilitu inkarnací spolu s vývojem postavy a zabývám se vlivem vztahů postavy s objekty s ní spojenými a také s postavami, s nimiž nejčastěji dochází k interakci. V dílčích kapitolách zabývajících se znaky postavy popisují tyto znaky napříč jednotlivými regeneracemi a ne vždy jednotlivě, neboť se inkarnace navzájem ovlivňují a jejich charakteristické vlastnosti nejsou jasně ohraničené. Vývoj postavy je nejzřetelnější v kapitole věnující se jednáním postavy Doktora, kdy popisují charakteristické vlastnosti postavy na obecnější rovině vzhledem k událostem v jeho fikčním světě a ne striktně v rámci jednoho znaku. Analýza znaků také určuje důležitost postavy ve fikčním světě seriálu.

Vzhledem k dlouhodobému vysílání seriálu spolu včetně klasických sérií by stálo za pozornost analyzovat znaky konstrukce postavy všech třinácti regenerací postavy Doktora a postihnout tak vývoj postavy v širší škále rozmanitosti od samého počátku. Padesát let vysílání seriálu také pobízí k zaměření se na postup konstrukce postavy v rámci sociokulturních prvků na kulturní a historické rovině Britské společnosti. Široké a diverzní publikum seriálu u klasických a obnovených sérií a komunita fanoušku, která je kolem seriálu obklopená by také mohla být podnětná pro rozbor v rámci divácké analýzy.

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obrazová příloha ke kapitole 5.4

Obr. 5.4.1.1

Obr. 5.4.1.2

Obr. 5.4.1.3

Obr. 5.4.1.4

Obr. 5.4.1.5

Obr. 5.4.1.6

Obr. 5.4.1.7

Obr. 5.4.1.8

Obr. 5.4.2.1

Obr. 5.4.2.2

Obr. 5.4.2.3

Obr. 5.4.2.4

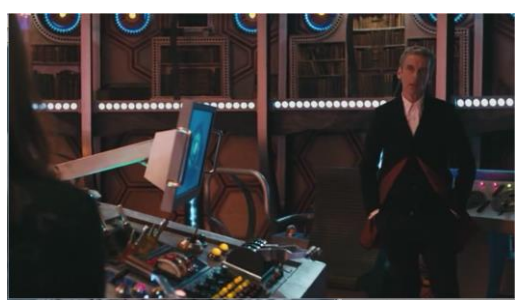
Obr. 5.4.2.5

Obr. 5.4.2.6

Obr. 5.4.2.7

Obr. 5.4.2.8

Obr. 5.4.2.9

Obr. 5.4.2.10

Obr. 5.4.2.11

Obr. 5.4.2.12

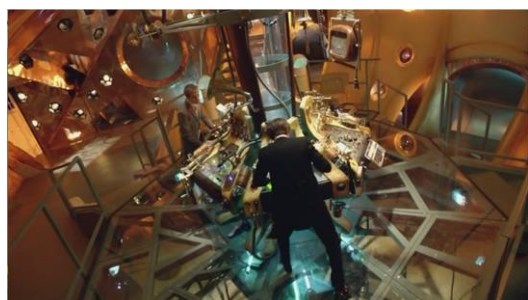
Obrazová příloha ke kapitole 5.5

Obr. 5.5.1.1

Obr. 5.5.1.2

Obr. 5.5.1.3

Obr. 5.5.1.4

Ob. 5.5.1.5

Obrazová příloha ke kapitole 5.7

Obr. 5.7.1

Obr. 5.7.2

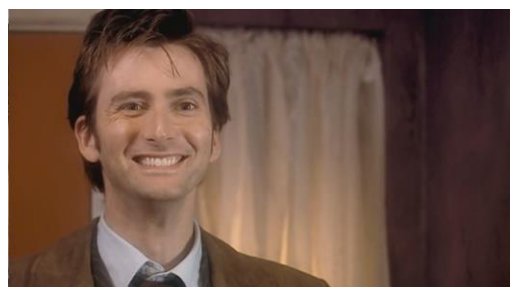
Obr. 5.7.3

Obr. 5.7.4

Ob. 5.7.5

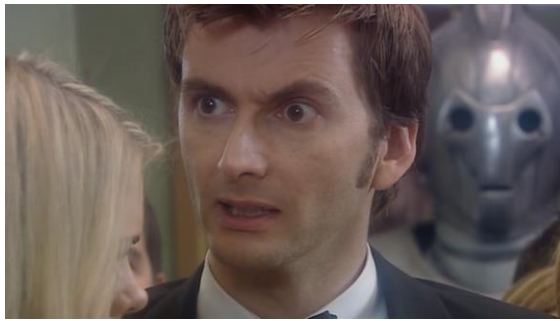
Obr. 5.7.6

Obr. 5.7.7

Obr. 5.7.8

Obr. 5.7.9

Obr. 5.7.10

Obr. 5.7.11

Obr. 5.7.12

Obr. 5.7.13

Obr. 5.7.14

Obr. 5.7.15

Obr. 5.7.16

Obr. 5.7.17

Obr. 5.7.18

Obr. 5.7.19

Obr. 5.7.20

Obr. 5.7.21

Obr. 5.7.22

Obr. 5.7.23

Obr. 5.7.24

Obr. 5.7.25

Obr. 5.7.26

Obr. 5.7.27

Obr. 5.7.28

Obr. 5.7.29

Obr. 5.7.30

Obr. 5.7.31

Obr. 5.7.32

Obr. 5.7.33

Obr. 5.7.34

Obr. 5.7.35

Obr. 5.7.36

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Prameny:

Pán Času (Doctor Who. Velká Británie, BBC, 2005-?)

BBC [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk>

BBC. In: YouTube [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/BBC>

BBC. Steven Moffat on the Sonic Shades - Doctor Who: Series 9 (2015) - BBC One. On: Youtube [online]. Zveřejněno 3. 10. 2015. [vid. 2016-04-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=jrw_2Jp_72Q

BBC. Matt Smith's Final Panel - Full Q&A - The Eleventh Hour - Doctor Who 50th Anniversary. In: Youtube [online]. Zveřejněno 4. 3. 2013. [vid. 2016-04-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=X3IgCJ05nVM>

BBC. Deep Breath - Doctor Who Extra: Series 1 Episode 1 (2014) – BBC. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 23. 8. 2014. [vid. 2016-04-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3skJiWEeKKA>

BBC. Pond Life. Doctor Who Prequel: Pond Life Omnibus - Series 7 Autumn 2012 - BBC One. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 31. 8. 2010. [vid. 2016-04-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9ZkWjkvaKpA>

DOCTOR WHO. In: YouTube [online]. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/doctorwho>

DOCTOR WHO. The Last Day: A mini-episode - The Day of the Doctor prequel. In: *Youtube* [Online]. Zveřejněno 21. 11. 2013. [vid. 2016-04-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Eem2Ehq_xBI

Česká televize [online]. [Praha]: © Česká televize 1996–2016. [vid. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/>

Literatura:

ALTMAN, Rick. "A Semantic/syntactic approach to Film Genre". *Cinema Journal* 23 (3). [University of Texas Press, Society for Cinema & Media Studies]: 6–18. 1984.

ALTMAN, Rick. *Film/genre*. 1st pub. London: BFI, 1999. ISBN 978-0-85170-717-4.

BORDWELL, David a Kristin THOMPSONOVÁ. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. str. 423. ISBN 978-80-7331-217-6.

BUTLER, Jeremy G. *Television: critical methods and applications*. 4th ed. New York: Routledge, 2012, xviii, 491 p. Routledge communication series. ISBN 02-038-4524-2.

CASEY, Bernadette. *Television studies: the key concepts*. 2nd ed. New York: Routledge, 2008. ISBN 0415371503.

DONAGHY, Craig. *Doctor Who: How to be a Time Lord - The Official Guide*. 1. UK: Penguin Books, Limited, 2015. ISBN 978-0723294368

DYER, Richard. *Stars*. London: BFI Pub., 1979, iv, 204 p. ISBN 08-517-0085-3.

GARNER, Ross P., Melissa BEATTIE a Una MCCORMACK. *Impossible worlds, impossible things: cultural perspectives on Doctor Who, Torchwood and The Sarah Jane Adventures*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2010. ISBN 14-438-1960-3.

HOWE, David J. a Stephen J. WALKER. *Doctor Who: The Television Companion: The Official BBC Guide to Every TV Story (Doctor Who)*. London: BBC Books, 1998. ISBN 978-0563405887.

SCOTT, Cavan. *Doctor Who: Who-ology: The Official Miscellany*. BBC Books, 2013. ISBN 978-1-84990-619-7

TULLOCH, John a Manuel ALVARADO. *Doctor Who: The Unfolding Text*. St. Martin's Press, 1983. ISBN 0-333-34847-8.

TULLOCH, John a Henry JENKINS. *Science fiction audiences: watching Doctor Who and Star trek*. New York: Routledge, 1995. Popular fiction series.

THOMPSON, Kristen. *Storytelling in Film and Television*. Harvard: Harvard University Press, 2003. ISBN: 978-0-674-01087-1

URGOŠÍKOVÁ, Blažena. *Sci-fi [science-fiction]: vědecko-fantastický film od Mélièse k Tarkovskému*. Praha: Čs. filmový ústav, 1974.

NÁZEV: Typologie vybraných regenerací postavy Doktora v seriálu Pán Času

AUTOR: Kateřina Tůmová

KATEDRA: Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Jakub Korda, PhD.

ABSTRAKT: Práce se zabývá analýzou fikční postavy Doktora v devíti sériích obnoveného seriálu *Pán Času* televizní stanice BBC. Analýza postavy je založena na metodologii Richarda Dyera a Jeremy G. Butlera a jejich dekonstrukcí postavy na základě vydělení jednotlivých znaků. Součástí práce je také žánrová a narativní analýza důležitá pro určité znaky a vývoj postavy, a popis relevantních informací o fikčním světě seriálu vzhledem k analýze postavy. Cílem práce je popsat různorodost jednotlivých inkarnací postavy, zaměřit se na znaky, jež mají všechny inkarnace společné, jak se jejich charakteristické vlastnosti napříč sériemi vyvíjí a jaký význam pro fikční svět seriálu postava Doktora představuje.

KLÍČOVÁ SLOVA: typologie, fikční postava, znaky postavy, televizní série, BBC, Pán Času

TITLE: Typology of chosen regenerations of the Doctor in television series Doctor Who

AUTHOR: Kateřina Tůmová

DEPARTMENT: The Department of Theatre and Film Studies

SUPERVISOR: Mgr. Jakub Korda, PhD.

ABSTRACT: My work is concerned with the analysis of the fictional character the Doctor in nine series of the renewed BBC series *Doctor Who*. The analysis is based on the methodology of Richard Dyer and Jeremy G. Butler and their concept of character deconstruction based on character signs. A part of the work is also concerned with genre and narrative analysis of the series which is important for selected character signs and character development and a description of information concerning the fictional world of the series which are relevant considering the character analysis. The goal of the work is to describe the diversity of individual incarnations of the character, to focus on the signs which are similar for all incarnations, to analyse the characteristics throughout the series and to find out the significance of the character of the Doctor in his fictional world.

KEYWORDS: typology, fictional character, character signs, television series, BBC, Doctor Who